דער פרשה קוואל

צוזאמען גענומען
פון די שמועסן פון

מורינו הגה"צ
רבי **אברהם אלימלך**
בידרמן שליט"א

בראשית

מכון
באר האמונה

בס"ד

דער פרשה קוואל

פאר קאמענטארן און הערות:
mail@derparshakval.com
718.484.8136

פאר גרעסערע באשטעלונגען (USA)
Wholesale@BeerEmunah.com

באקומט די גליונות וועכנטלעך אין אייער אימעיל בחינם

זיך איינצושרייבן

לשה"ק
באר הפרשה
subscribe+subscribe@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
yiddish+subscribe@derparshakval.com

ענגליש
Torah Wellsprings
Torah+subscribe@torahwellsprings.com

היספאניש
Manantiales de la Torá
info+subscribe@manantialesdelatora.com

פראנצויזיש
Au Puits de La Paracha
info+subscribe@aupuitsdelaparacha.com

איטאליעניש
Le Sorgenti della Torah
info+subscribe@lesorgentidellatorah.com

רוסיש
Колодец Торы
info+subscribe@kolodetztory.com

מכון באר האמונה

ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

עס איז נישט ערלויבט איבערצודריקן אויף קיין שום צורה ואופן, אויף צו פארקויפן אדער פארשפרייטן פאר אייגענע אינטערעסן אן שריפטליכע ערלויבעניש פון די מכון

אינהאלט

פרשת בראשית

דתשרי על עמיה - דער חודש תשרי איז נאָר אַ 'הקדמה' צום גאַנצן יאָר הבא עלינו לטובה .... ד

בראשית ברא אלוקים - די ערשטע זאַך איז אמונה אין באַשעפער .... יז

בראשית ברא - די וועלט איז באַשאַפן געוואָרן וועגן דיין התחדשות.......... כה

ספה"ק בת עין

סְגוּלָה וְעֵצָה שֶׁיּוּכַל אָדָם לְקַשֵּׁר מַחֲשַׁבְתּוֹ אֶל הַדִּיבּוּר בִּתְפִלּוֹת שַׁבָּת א סגולה און עצה פאר א מענטש אז ער זאל קענען צובינדען זיין מחשבה צו זיין דיבור, וואס ער רעדט ביים דאווענען צום אייבערשטען אום שבת קודש, (אז ער זאל אינזין האבן וואס ער זאגט ארויס מיט זיין מויל ביים דאווענען) **הוּא לִרְאוֹת לִקְרוֹת הַפַּרְשָׁה שְׁנַיִם מִקְרָא וְאֶחָד תַּרְגּוּם דַּוְקָא בְּיוֹם וָא"ו עֶרֶב שַׁבָּת קוֹדֶשׁ** דאס איז, אז ער זאל זעהן מעביר סדרה צו זיין צווי מאהל די פסוקים פון די פרשה און איין מאהל די תרגום, דוקא אויף פרייטאג ערב שבת קודש.

וְהַטַּעַם און די טעם פאר דעם איז, **כִּי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב מְרַמֵּז עַל בְּחִי' הַמַּחֲשָׁבָה** ווייל תורה שבכתב [וואס דאס איז די פסוקי התורה] איז מרמז אויף די בחינה פון מחשבה **וְתוֹרָה שֶׁבַּעַל פֶּה שֶׁהוּא פֵּירוּשֵׁי הַתּוֹרָה מְרַמֵּז עַל בְּחִי' הַדִּיבּוּר** און די תורה שבעל פה וואס דאס איז די טייטש אויף די תורה [אזוי ווי די תרגום וואס טייטשט אפ די פסוקי התורה] איז א בחי' פון דיבור – רייד, **עַל כֵּן קְרִיאַת הַפַּרְשָׁה עִם הַתַּרְגּוּם שֶׁהוּא פֵּירוּשׁוֹ שֶׁקּוֹרֵא בְּיוֹם וָא"ו עֶרֶב שַׁבָּת קוֹדֶשׁ** צוליב דעם, דורכן לייענען די פסוקי התורה צוזאמען מיט די תרגום, וואס איז די פירוש אויף די תורה וואס ער ליינט אויף פרייטאג ערב שבת קודש, **עוֹשֶׂה פְּעוּלָּה שֶׁיִּהְיֶה דָּבוּק וּמְקוּשָּׁר אַחַר כַּךְ בְּשַׁבָּת קוֹדֶשׁ בְּעֵת הַתְּפִילָּה מַחֲשַׁבְתּוֹ וְדִיבּוּרוֹ כְּאֶחָד** טוט ער מיט דעם א פעולה צוזאמצושטעלן די מחשבה מיט די דיבור, און דאס איז מעורר אז דערנאך אום שבת קודש, זאל ער קענען ביים דאווענען צוזאמשטעלן אז זיין מחשבה און וואס ער רעדט ארויס ביים דאווענען זאלן זיין אייניג.

(סוף דרוש לשבועות)

סדר ועימוד: **א.י.ש. אשדוד** shwrtz@bezeqint.net

פרשת בראשית

דתשרי על עמיה - דער חודש תשרי איז נאָר אַ 'הקדמה' צום גאַנצן יאָר הבא עלינו לטובה

מיר זאָגן אין די זמירות (ליל שב"ק, 'אזמר בשבחין' וכו') 'יהא רעוא קמיה דתשרי על עמיה'. האָבן צדיקים געטייטשט די ווערטער, אַז מיר בעטן דעם אויבערשטען אַז די השפעה, פון חודש תשרי זאָל בלייבן ביי אונז[א] אַ גאַנץ יאָר[ב], ווייל דער תכלית פון די עבודה פון די הייליגע טעג שעברו עלינו לטובה, און אַלע

א. מיר האָבן געהערט אַ מורא'דיגע געדאנק פון אַ תלמיד חכם, אַ 'פה מפיק מרגליות', וואָס ער האָט געזאָגט ביי אַ 'שבע ברכות', ווי פאָלגענד:

אַ איד פון דער שטאָט לעלוב, פלעגט יעדעס יאָר פאָרן קיין לובלין אויף פסח, צו זיין ביי זיין רבי'ן, דער הייליגער לובלינער זי"ע. אויפ'ן וועג פלעגט ער אַדורכפאָרן אַ 'פרשת דרכים' - אַ שיידוועג, וואו עס איז געשטאַנען אַ שטאַנג מיט פיר שילדן, ווייזנדיג אויף פיר ריכטונגען. יעדער שילד האט געוויזן אויף דער ריכטונג פון אַן אַנדערע שטאָט, כדי די מענטשן וואָס פאָרן אויפ'ן וועג, זאָלן וויסן וואו צו גיין. צום ביישפיל, אויפ'ן שילד וואָס איז געווען אויסגעדרייט צו מזרח-זייט, איז געווען אויפגעשריבן מיט גרויסע אותיות, דער נאָמען פון דער שטאָט 'וואַרשע'. דאָס האָט געדאַרפט זיין אַ סימן, אַז דער וואָס וויל אָנקומען אין וואַרשע, דאַרף זיך ווענדן צו דער ריכטונג פון מזרח. דאָס זעלבע האָט מען אויפגעשטעלט אַ שילד צו צפון, וואו ס'איז געווען אויפגעשריבן 'לובלין', און אַזוי ווייטער.

איין יאָר האָט אין משך פון גאַנצן ווינטער שטאַרק גערעגנט און געשנייט, באַגלייט מיט גרויס שטורעם-ווינטן און שניי-זאַווערוכעס, אַזוי אַז ווען דער לעלובער איד האָט געוואָלט פאָרן אויף פסח קיין לובלין, און ער איז אָנגעקומען צום דערמאנטן שיידוועג, איז איהם געוואָרן 'פינצטער פאַר די אויגן'. ער האָט נישט געטראָפן דעם שטאַנג מיט די פיר שילדן, און ער האָט פאַרשטאַנען אַז אַ ווינט האָט אומגעוואָרפן דעם שטאַנג. ער האָט אַלזאָ נישט געוואוסט וואוהין צו פאָרן, צו מזרח אָדער צו מערב, צו צפון, אָדער צו דרום. אויך האָט ער נישט געטראָפן אַנדערע דורכפאָרער וואָס זאָלן איהם קענען אָנווייזן דעם וועג וואו מ'דאַרף פאָרן. האָט ער זיך גענומען

זוכן דעם שטאַנג מיט די שילדן, און נאָך לאַנגע זוכונגען האָט ער געטראָפן דעם שטאַנג ליגן אין די בלאָטעס, אונטער אַ באַרג פון שניי און אייז, ווי אַן 'אבן שאין לה הופכין'. ער האָט נאָך אַלץ נישט געוואוסט וואו צו גיין, ווייל כאָטש ער האָט געוואָלט צוריקשטעלן דעם שטאַנג אויף זיין אַלטן אָרט, האָט ער אָבער נישט געוואוסט ווי אַזוי עס אַוועקצושטעלן. דער אויבערשטער האָט איהם דערלויכטן די אויגן, און ער האָט זיך געכאַפּט: **איין זאַך ווייס איך דאָך אויף זיכער, 'מאין באת' - איך געדענק דאָך קלאָר פון וואו איך בין געקומען**, ממילא, דאַרף איך אויפשטעלן דעם שטאַנג אויף אַן אופן אַז דער שילד וואָס ווייזט קיין לעלוב, זאָל זיין אויסגעדרייט צו די זייט פון וואו איך בין געקומען. דאַן וועט אַלעס זיין אין אָרדענונג, ווייל אויך די אַנדערע שילדן וועלן שוין ווייזן אַזוי ווי פריער, און אַזוי וועל איך קענען פאָרזעצן צו פאָרן ווייטער אויפ'ן וועג, און אָנקומען צו מיין ציל, לחיים ולשמחה ולשלום...

דאַן האָט דער בעל דרשן זיך געוואָנדן צו דעם חתן, און איהם געזאָגט: דו לאָזט זיך יעצט אַרויס אויפ'ן וועג צום טאָג-טעגליכן לעבן, ווי דער פסוק זאָגט (תהלים יט, ו) 'והוא כחתן היוצא מחופתו, ישיש כגיבור לרוץ אורח'... דו לאָזט זיך אַרויס אויף אַ 'שפּאַציר' איבער'ן 'ים הגדול', און דו ציטערסט מסתמא, ווייל דו ווייסט דאָך נישט אויף וועלכן וועג צו גיין, רעכטס אָדער לינקס... דאַרפסטו צורעשט געדענקען איין זאַך: 'מאין באת'... דו ווייסט דאָך דעם מקור פון דיין אָפּשטאַם, וואו דו ביזט ערצויגן געוואָרן, און וואָס פאַר אַ חינוך דו האָסט באַקומען. אויב אַזוי, איז דער וועג וואָס דו ביזט געגאַנגען ביז יעצט, וועט דינען פאַר דיר אַלס אַ מורה-דרך ווי אַזוי צו גיין ווייטער, און קענען שטייגן אין עבודת השם.

לעניננו, מיר שטייען יעצט ביים אָנהייב פונעם נייעם יאָר הבעל"ט. דאַרף מען גוט אַריינגעמען אין מח און אין האַרץ **'מאין באת'**. מיר האָבן דאָך ערשט געהאַלטן ביי ראש השנה, יום כיפור, סוכות, און שמחת תורה... יעדער איינער פון אונז האָט געהאַט אַ התעלות לויט זיין מדריגה. יעדער איינער האָט געוואָלט מורא האָבן פונעם באַשעפער... דער זכרון פון די הייליגע טעג דאַרף שטיין פאַר אונזערע אויגן, און אַזוי וועלן מיר קענען פאָרזעצן צו גיין אויפ'ן ריכטיגן וועג.

אַזוי שרייבט דער סלאָנימער רבי, הרה"ק בעל 'נתיבות שלום' זצ"ל (ח"ב, ע' רכז), **ס'איז די טבע פונעם מענטש אַז צומאָרגענס פונעם יום טוב, פאַרגעסט ער אינגאַנצן וואו ער איז געווען נעכטן, און וואָס ער האָט געטראַכט**. וואָס זיין האַרץ האָט געוואָלט ווען ער האָט געטאַנצן מיט די תורה. 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי'. אויף דעם זאָגט דער פסוק **'אסרו חג בעבותים'. דו זאָלסט צובינדן דעם יום טוב מיט שטאַרקע שטריק, אַז עס זאָל נישט אַרויספאַלן פון דיינע הענט, און עס זאָל איבערבלייבן אַ 'חקיקה' פונעם יום טוב אויפ'ן גאַנצן יאָר.**

הרה"ק רבי הערשעלע זידיטשויבער זי"ע האָט דערציילט וועגן אַ בחור וואָס איז געווען אַ קנאַפּער בר-דעת. זיינע מעשים האָבן זיך אַפילו געגרעניצט מיט טיפּשות, אַזוי אַז אַלע האָבן איהם גערופן 'מאָטל נאַר'.

אַלזאָ, מאָטל נאַר האָט חתונה געהאַט. אין טאָג פון די חופּה האָט מען געזעהן ווי מאָטל זיצט און וויינט בדמעות שליש. זיינע חברים, וועלכע האָבן איהם גוט געקענט און געוואוסט אַז זיין וויינען האָט נישט קיין שום ערנסטן באַדייט, האָבן זיך געוואונדערט אויף דעם וואָס ער וויינט אין צייט פון זיין שמחה, וואָס דאַרף זיין דער פרייליכסטער טאָג אין זיין לעבן. האָט מאָטל זיי געזאָגט: 'יעצט רופן מיך טאַקע אַלע 'מאָטל חתן', אָבער איך ווייס דאָך אַז אין אַ וואָך פון יעצט, נאָך די 'שבע ברכות', וועלן אַלע מיך ווייטער רופן 'מאָטל נאַר'.. 'אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלימה'... און אויף דעם וויין איך...

די כוונה דערפון איז, אַז דער טיפּש וויינט ווייל אין אַ וואָך אַרום וועט ער ווידער זיין דער זעלבער 'מאָטל נאַר', אָבער דער קלוגער מענטש ווייסט אויסצונוצן די צייט, אַז די השפעה פון די ימים טובים זאָל איבערבלייבן אויפ'ן גאַנצן יאָר.

און דער הייליגער 'עטרת צבי' זי"ע האָט אויסגעפירט די מעשה מיט אַ צובראָכענע שטים: מיר אַלע זענען דאָך נישט אַנדערש ווי 'מאָטל נאַר'. במשך פון גאַנצן יאָר פאַרגעסן מיר פון אַלעם וואָס מיר האָבן גענומען אויף זיך אין חודש תשרי... און דאַן, ווען עס קומען נאָך אַמאָל די סליחות-טעג, און די ימים נוראים דערנענטערן זיך, ווערט צוריק נתעורר דער הייליגער פונק אין האַרצן פון יעדן איד, און מיר אַלע ווערן 'מאָטיל חתן' מיט פּראַכט און גלאַנץ. **דאַרפן מיר יעצט, ווען די הייליגע טעג זענען שוין אַדורכגעגאַנגען, מתפלל זיין צום באַשעפער אַז מיר זאָלן נישט זיין דער זעלבער 'מאָטיל נאַר' אַזוי ווי פריער**, און מיר זאָלן זיך נישט אומקערן צו אונזערע נאַרישע וועגן חלילה, נאָר מיר זאָלן נתעורר ווערן פון יעצט און ווייטער צו דינען דעם אויבערשטען מיט א אמת.

הרה"ק בעל 'דברי שמואל' זי"ע פון סלאָנים, האָט געזאָגט אויף דעם פּסוק אין דער היינטיגער פרשה (ג, ט) 'ויאמר לו **איכה**', מיט אַ 'מעשה', אַ חסיד איז געשטאַנען אויפ'ן בריק אינמיטן די הויפּשטאָט וואַרשע, און געזעהן ווי מענטשן לויפן אַרום צעטומלט. האָט ער זיך געגעבן א צושריי: רבונו של עולם, וואו ביזטו, און וואו בין איך... דאָס זעלבע, האָט דער אויבערשטער געזאָגט צו אדם הראשון: **'איכה'** - זיי זיך מתבונן וואו ביזטו געווען פאַר'ן חטא. דו ביזט דאָך דעמאָלס געשטאַנען אויף אַ מדריגה העכער פון די מלאכים, און וואו ביזטו יעצט? ווי אַזוי ביזטו אַזוי פיל געפאַלן.

אַזוי דאַרף יעדער איד זאָגן שבת בראשית, **'איכה'**. וואו געפינסטו זיך יעצט? עס איז דאָך ערשט געווען דער הייליגער חודש תשרי, ראש השנה, עשרת ימי תשובה,

יום כיפור, סוכות, שמיני עצרת און שמחת תורה, ווען יעדער איינער האָט זיך אויפגעהויבן און געשפּירט אַ התעוררות אין האַרץ. 'איכה?' - **ווי אַזוי האָסטו שוין פאַרגעסן פון אַלעם, און דו ביזט שוין 'צוריק צום אַלטן'...**

דער ראָפּשיצער רב זי"ע האָט געזאָגט אַ משל, אַ איד האָט געוואוינט אין אַ קליין דערפל, איינער אַליין צווישן די גוים, און ער האָט ליידער נישט דעוויסט וויאזוי צו דאַווענען, נישט אין די וואָכן-טעג, און אַוודאי אין די שבתים און ימים טובים. אין אַ העלן טאָג האָט ער זיך אַריבערגעצויגן אין אַ גרויסע שטאָט, וואו איינער פון די שטאָט-לייט האָט זיך דערבאַרימט אויף איהם און אָנגעהויבן איהם לערנען ווען ס'איז דער זמן פון תפילת שחרית, און וואָס דער סדר התפילה איז בכלל, און אַזוי אויך וועגן שבת. ווען ס'איז געקומען צו 'שבת סליחות', האָט דער שטאָטישער איד דערציילט פאַר דעם דאָרפסמאַן אַז עס גייען קומען די ימי הרחמים והסליחות צום נייעם יאָר, און מאָרגן אינדערפרי (דעם ערשטן טאָג סליחות) שטייען אַלע אויף צו זאָגן 'סליחות'. ער האָט איהם געוויזן דעם סדר פון די סליחות, צוגעבנדיג, אַז פון יעצט אָן, קומט מען יעדן טאָג פרי אין שול זאָגן סליחות. אין דעם טאָג פאַר ערב ראש השנה, האָט ער איהם געזאָגט אַז מאָרגן שטייט מען אויף גאָר פרי, ווייל ס'איז דאָ אַסאַך סליחות צו זאָגן... ער האָט איהם אויך אויסגעלערנט דעם גאַנצן סדר פון ראש השנה, די תפילות און די תקיעות, ווי אויך די מערערע 'פּיוטים' וואָס מ'זאָגט, אַזוי אַז מ'געפינט זיך כמעט אַ גאַנצן טאָג אין שול. אויך האָט ער איהם געזאָגט געווי וועגן די סליחות וואָס מ'זאָגט אין די עשרת ימי תשובה.

פאַר ערב יום כיפור האָט ער איהם געלאָזט וויסן, אַז מ'דאַרף ווייטער אויפשטיין פרי, נאָנט צום עלות השחר, צו 'שלאָגן כפרות', און ער האָט איהם אויך אויסגעלערנט דעם גאַנצן סדר פון יום הקדוש, פון 'כל נדרי', ביז נאָך 'נעילה'.

יעצט האָט דער דאָרפסמאַן שוין געמיינט, אַז נאָך דעם ווי מ'בלאָזט שופר ביים סוף פון 'נעילה' מוצאי יום כיפור, קומט שוין די 'וואַקאַציע'... האָט דער איד איהם געזאָגט, אַז יעצט קומען פיר טעג ווען אַלע זענען פאַרנומען מיט קויפן די ארבעה מינים און בויען אַ סוכה, און דערנאָך די זיבן טעג פון יום טוב ווען אַלע געפינען זיך יעדן טאָג פונעם יום טוב אַ פּאָר שעה אין שול, און מ'דאַווענט שחרית, מ'זאָגט הלל און 'הושענות'. 'הושענא רבא', זאָגט מען אַסאַך די 'הושענות' און מ'בעט דעם אויבערשטען, און צום סוף קומען די צוויי הייליגע טעג פון שמיני עצרת און שמחת תורה, ווען מ'פרייט זיך מיט די תורה און מ'טאַנצט לאַנגע שעה'ן מיט די ספרי תורה.

דאַן האָט דער דאָרפס-מאַן געפרעגט דעם שטאָטישן איד, און וואָס טוט מען נאָך שמחת תורה? האָט דער איד איהם געענטפערט, אַז פון דאָ און ווייטער גייט מען צוריק צום אַלטן טאָג-טעגליכן לעבן, אַזוי ווי פאַר חודש אלול. ווען עס איז

השפעות פון קדושה און שמחה זענען נישט געמאַכט געוואָרן פאַר זייער צייט'.

געקומען שמחת תורה, האָט דער דאָרפסמאַן געטאַנצט און זיך געפרייט אויף אַן אויסערגעווענליכן אופן, נישט ווערנדיג מיד. ער האָט ערקלערט פאר זיינע ארומיגע זיין גרויסע שמחה, אַז **'ברוך השם, מאָרגן גייט מען צוריק צום אַלטן, מ'וועט שוין נישט דאַרפן שטיין אַזוי פיל לאַנגע שטונדן און דאַווענען...**

און דער ראָפשיצער רב האָט אויסגעפירט: אך און וויי פאַר דעם וואָס איז אַזוי ווי יענער אומוויסנדער דאָרפסמאַן, און ער פרייט זיך אַז מ'איז 'ברוך השם' שוין אַריבער די הייליגע טעג... ער פאַרשטייט נישט אַז **די הייליגע טעג זענען דער מקור פון אונזער חיות אויפ'ן גאַנצן יאָר, און פון זיי וועלן מיר שעפּן קדושה אויפ'ן גאַנצן יאָר, און אויף דעם דאַרף מען אייביג אַרויסקוקן און האָפען...**

אַמאָל מוצאי שמחת תורה, האָט הרה"ק בעל 'אמרי חיים' זי"ע, געזאָגט צו איינעם פון די חסידים: וואָלסטו דען נישט געוואָלט אָנהייבן יעצט נאָך אַמאָל זאָגן 'תהילת ה' ידבר פי'... און בשעת מעשה, האָט דער 'אמרי חיים' זיך אונטערגעזינגען די תנועה וואָס מ'זינגט דעם ערשטן טאָג סליחות, ווען דער בעל תפילה זאָגט 'תהילת ה' ידבר פי, ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד'... דער 'אמרי חיים' האָט פשוט געהאַט געוואַלדיגע געגועים און בענקעניש צו די הייליגע טעג, אַזוי אַז באַלד ווען עס האָט זיך געענדיגט, האָט ער געוואָלט אָנהייבן נאָך אַמאָל פון די סליחות...

ב. דאָס וואָרט 'תשרי' האָט עטליכע טייטשן: **א)** פון לשון אויפבינדן, ווי 'שרי ואסר' (רש"י בראשית יח, ב) ווייל אין חודש תשרי קען יעדער איד זיך אויפבינדן פון זיין רוחניות'דיגע 'תפיסה', און באַפרייען זיין נשמה פון די שטריק פונעם יצר הרע, און אַריינקומען אין קיום התורה ומצוות, צו ווערן נאָנט צו דעם אויבערשטען ברוך הוא. **ב)** פון לשון קיום, אַזוי ווי 'והכל שריר וקיים'. עס זאָל בלייבן אין האַרץ די השפעה פון דעם געהויבענעם חודש תשרי, אויפ'ן גאַנצן יאָר הבא עלינו לטובה.

ג. הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל האָט געזאָגט דעם פאָלגענדן משל. מ'האָט געפּראַוועט אַ הערליכע חתונה אין אַ שיינעם זאַל. ביי דער חתונה, האָבן געשפּילט מוזיקאַנטן מיט שיינע מוזיק, און מ'האָט סערווירט פאַר די איינגעלאַדענע געסט אַ סעודה 'כיד המלך'.

נאָך די שבע ברכות, האָט דער חתן אָבער איבערגעלאָזט די כלה איינזאַם און פאַרשעמט, און איז צוריק אַהיימגעגאַנגען צו זיינע עלטערן. די כלה האָט אויסגעבראָכן אין אַ יאָמערליכן געוויין, אויף דעם וואָס איר חתן האָט איר גורם געווען אַזאַ צער און עגמת נפש. ווען די חברים פונעם חתן האָבן איהם געפרעגט פאַרוואָס ער האָט אַזוי געטוהן, איבערצולאָזן זיין כלה און פאַרשעמען אַ אידישע טאָכטער,

נאָר משפּיע צו זיין אויפ'ן גאַנצן יאָר[ז]. ספּעציעל אויפ'ן ווינטער הבא עלינו לטובה.

דער גאון בעל 'נודע ביהודה' זצ"ל האָט געטייטשט דעם פּסוק (ישעיה א, ו) 'מכּה רגל ועד ראש אין בו מתום'. שמיני

האָט ער געענטפערט, וואָס איז דען אַ נפקא מינה? דער עיקר איז, אַז ס'איז געווען אַ שיינע 'חתונה'...

דער זינלאָזער חתן פאַרשטייט נישט, אַז די גאַנצע חתונה איז נאָר אַ הקדמה צו דעם 'בנין עדי עד', שפּעטער אין לעבן...

דער נמשל איז, מיר האָבן, ברוך השם, געפּראַוועט הערליכע ימים טובים. מ'איז אָנגעקומען צו שמיני עצרת, ווען דער אויבערשטער פרייט זיך מיט אידישע קינדער, אין דער בחינה פון 'יחוד השלם'... **דאַרף מען אָבער זעהן נישט צו בלייבן שטיין ביי די 'חתונה'... מ'דאַרף געדענקען אַז דאָס אַלעס איז נאָר אַ 'הקדמה' צום גאַנצן יאָר הבא עלינו לטובה.**

על דרך צחות, ווערט געברענגט אַ וואָרט אויף דעם וואָס חז"ל זאָגן, אַז שמיני עצרת זאָגט דער אויבערשטער צו די אידן, 'קשה עלי **פרידתכם**, עכבו עמי יום אחד'. ס'איז מיר זייער שווער צו געזעגענען זיך פון אייך, איך בעט פון אייך, איר זאָלט זיך אויפהאַלטן מיט מיר נאָך איין טאָג. אַ 'פרידה', איז א בהמה וועלכע קען נישט האָבן קינדער. זי האָט נישט נאָך זיך אַ המשך פון דורות. דאָס איז דער רמז אין די ווערטער פון חז"ל, אַז דער אויבערשטער זאָגט '**קשה עלי פרידתכם**'. דער אויבערשטער כביכול רעדט זיך אָפּ, עס איז פאַר מיר זייער שווער דער פאַקט אַז די הייליגע טעג זענען ביי אייך אין דער בחינה פון אַ 'פרידה' - אָן אַ המשך... '**עכבו עמי**' - דער אויבערשטער בעט זיך ביי אידישע קינדער, עס זאָל בלייבן אַ קיום און 'צוריקהאַלט' פאַר אַלע גרויסע אורות און השפעות פון קדושה אויפ'ן גאַנצן יאָר.

ד. ס'איז באַקאַנט די מעשה וואָס עס האָט פּאַסירט מיט אַ איד וואָס האָט געהייסן רבי אייזיק רבי יעקלי'ס, וועלכער האָט געוואוינט אין קראָקע, און איז נפטר געוואָרן אין יאָר תי"ג. אין די פריערדיגע יאָרן איז ער געווען אַ בלוטיגער אָרימאַן ל"ע. איין נאַכט האָט ער געזעהן אין חלום אַז אונטער די גרויסע בריק וואָס פירט אַריין אין שטאָט, איז באַהאַלטן אַ גרויסער אוצר. ווען ער איז אויפגעשטאַנען אינדערפרי, איז ער געגאַנגען מיט אַ קלאַפּעדיג האַרץ זוכן דעם 'רייכטום' וואָס איז פאַר איהם אָנגעגרייט אונטער'ן בריק. ער האָט געגראָבן אונטער'ן בריק, זוכנדיג דאָרט דעם אוצר. איז צוגעקומען צו איהם אַ מיליטערישע קאָמאַנדיר און איהם געפרעגט וואָס ער גראָבט דאָ. האָט רבי אייזיק איהם געענטפערט תמימות'דיג, אַז

ער זוכט דאָ אַן אוצר, וואָס מ'האָט איהם אָנגעוויזן דערויף פון הימל... האָט דער הויכער אָפיציר זיך צעלאַכט: אויך איך האָב געזעהן אין חלום, אַז אונטער דעם אויוון אין הויז פון אַ איד מיט'ן נאָמען 'אייזיק יעקלי'ס', ליגט באַהאַלטן אַ ריזיגער אוצר פון גאָלד און זילבער. נו, קלערסטו אַז איך וועל דאָרט אַהין גיין זוכן?... ס'איז דאָך נישט מער ווי אַ חלום, און חלומות זענען פאַלש - 'חלומות שוא ידברון'.

זעלבסט-פאַרשטענדליך, אַז רבי אייזיק רבי יעקלי'ס האָט נישט דערציילט פאַר דעם אָפיציר ווער ער איז, נאָר ער איז שנעל צוריקגעגאַנגען אַהיים, און אָנגעהויבן גראָבן אונטער דעם אויוון. ביז אַ קורצע צייט האָט ער דאָרט טאַקע געפונען אַ גרויסן אוצר מיט גאָלד און זילבער, פון וועלכן ער איז געוואָרן גאָר רייך. ער האָט פון דעם געלט אויך געבויט די באַקאַנטע גרויסע שול אין קראָקע, וואָס ווערט גערופן אויף זיין נאָמען: 'רבי אייזיק רבי יעקלי'ס שול'.

צדיקים פלעגן דערציילן די דאָזיגע מעשה, און אַרויסלערנט פון דעם אַ לימוד אין עבודת השם.

הרה"ק בעל 'אמרי חיים' זי"ע, פלעגט דערציילן די מעשה (געברענגט אין ספר 'ליקוטי אמרי חיים', מוצאי יו"כ), אַלס אַ משל אויפ'ן סדר החיים פון יעדן איד. עס זענען דאָ מענטשן וואָס אַ גאַנץ יאָר זענען זיי 'אָרים' אין מעשים טובים, זייענדיג זיכער אַז דער 'אוצר' געפינט זיך **אין די טעג** פון ראש השנה און יום כיפור. **דעמאָלס** איז די צייט צו שעפּן פולע הויפענס פון די שפע פון קדושה. אַזוי וועלן זיי קענען שטייגן גאָר הויך. ווען עס קומען אָבער די הייליגע טעג, געפינען זיי אויס אַז דאָס עשירות געפינט זיך גאָר **'ביי זיי'. אין יעדן איד, איז באַהאַלטן אַ ריזיגער אוצר מיט כוחות הנפש צו דינען דעם אויבערשטען**. זיי נעמען אויף זיך גוטע קבלות צו פאַרבעסערן זייערע מעשים. דאָס איז די עבודה פון אַ איד נאָך די הייליגע טעג, צו שפּירן און מיטלעבן די רוחניות'דיגע אוצרות, און האַלטן אַלעס וואָס מ'האָט גענומען אויף זיך.

דער ראָפּשיצער רב זי"ע פלעגט זאָגן ביים אַרויסגיין פון יום טוב סוכות: **'מיר גייען אַרויס פון גרויסע הייליגע טעג, און מיר גייען אַריין אין הייליגע נעכט'.**

דער מונקאַטשער רב, הרה"ק בעל 'מנחת אלעזר' זי"ע, האָט געזאָגט (געברענגט אין ספר 'דרכי חיים ושלום', אות תת"י) אַז צדיקים פלעגן אָנרופן די נעכט פונעם ווינטער, מיט'ן נאָמען **'די הייליגע ווינטער נעכט'**, ווייל דעמאָלס קען יעדער איד קונה זיין אַ קנין אין די תורה.

הרה"ק רבי פנחס'ל קאָריצער זי"ע האָט אָנגערופן די ווינטער נעכט אַלס, **'די גאָלדענע נעכט'** ('אמרי פנחס' השלם, שער עבודת השם, אות יג), און דער 'נתיבות שלום' ברענגט, אַז הרה"ק רבי שמחה בונם פון פשסיחא זי"ע פלעגט באַצייכענען די ווינטער-נעכט, אַלס **'די גוטע פריינט'**.

הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע האָט נאָכגעזאָגט אין נאָמען פון הרה"ק רבי הערשעלע זידיטשויבער זי"ע, בעל 'עטרת צבי', אַז **די ווינטער-נעכט האָבן אין זיך די קדושה פון חול המועד.**

אויך האָט ער געזאָגט, אַז **מ'קען יעדן פאַרטאָגס אין ווינטער, פועל'ן אַזוי ווי יום כיפור ביי תפילת 'נעילה'** (געברענגט אינעם ספר 'אוצר ישראל').

מן הבאר

אא"ז הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע האָט נאָכגעזאָגט אין נאָמען פון הרה"ק בעל 'בית אהרן' פון קאַרלין זי"ע, אַז ווען עס גייען אַדורך די ימים נוראים, טוט איהם ווי דאָס האַרץ, וואו וועט ער זיך נאָך קענען אָנוואַרימען מיט'ן אור פון די הייליגע טעג. **ווען עס קומען אָבער די לאַנגע ווינטער-נעכט ווערט ער באַרואיגט.**

דער לעלובער רבי האָט אויסגעפירט: לכאורה וואָס האָט דער 'בית אהרן' שוין געקענט פאַרדינען פון די לאַנגע ווינטער-נעכט? ער האָט דאָך סיי-ווי געלערנט יומם ולילה, טאָג און נאַכט, סיי זומער, און סיי ווינטער... נאָר וואָס דען, אין די קאַלטע ווינטערדיגע נעכט, איז שווער פאַר דעם מענטש אויפצושטיין פון בעט, און צוליב דעם זענען די ווינטערדיגע נעכט געווען טייער ביי די הייליגע צדיקים, ווייל **אַן עבודה וואָס קומט אָן מיט שוועריגקייטן, איז פיל חשוב'ער ווי אַן עבודה וואָס קומט אָן גרינגער.**

אין אַסאַך קהילות האָט מען אָנגעהאַלטן די מנהגים פון חודש תשרי, ביז נאָך **שבת בראשית**. צום ביישפיל, מ'האָט איינגעטינקען די חלה אין האָניג, און מ'האָט געלאָזט הענגען דעם ווייסן פרוכת אויף דעם ארון קודש ביז נאָך שבת בראשית.

הרה"ח ר' משה גראָס ז"ל פון גענף, שווייץ, וועלכער איז געווען אַ הייסער בעלזער חסיד, האָט זייער געוואָלט פאַרברענגען יום טוב סוכות בצל קדשו פון זיין רבי'ן הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, אין די יאָרן ווען דער בעלזער רב האָט שוין געוואוינט אין ארץ ישראל. ער האָט זיך אַרויסגעלאָזט מיט אַ שיף קיין ארץ ישראל, אָבער די נסיעה האָט זיך פאַרצויגן און ער איז אָנגעקומען אין ארץ ישראל ערשט הושענא רבא פאַרנאַכטס. ער איז געווען געצוואונגען צו פאַרבלייבן אין חיפה אין יום טוב פון שמיני עצרת און שמחת תורה. ער איז ערשט אסרו חג געפאָרן קיין ירושלים, צו ווילן כאָטש שבת בראשית ביים בעלזער רב זי"ע.

ביי שלש סעודות, ווען מ'האָט געזינגען דעם פיוט 'אמונים אשר נאספו' (וואָס מ'זאָגט פאַר 'עזרת אבותינו', שמיני עצרת ביי שחרית. מ'זינגט עס שבת פרשת בראשית ביי שלש

עצרת ווערט אָנגערופן 'רגל' בפני עצמו (ר"ה ד:). איז דער נביא מרמז, ער רעדט זיך אָפּ אויף די מענטשן וואָס 'מכף רגל' - פון נאָך דעם טאָג פון שמיני עצרת (וואָס ווערט אָנגערופן 'רגל' בפני עצמו). 'עד ראש' ביז קומענדיגן ראש השנה הבעל"ט, 'אין בי מתום' - לאָזט ער אָפּ דעם ערליכן וועג. ער טוט וואָס זיין האַרץ גליסט אַזוי ווי ביז יעצט, נאָר פון ראש השנה ביז נאָך שמיני עצרת, וויל ער זיך פירן ערליך און גוט.

די עצה אז מ'זאָל האַלטן אין זיך אַלע אורות פון די ימים טובים, איז אַזוי ווי דער פסוק זאָגט (תהלים קיח, כז) 'אסרו חג בעבותים'. מ'זאָל 'צובינדן' דעם יום טוב מיט 'שטריק', דורך גוטע קבלות[ה], פון וועלכע מ'זאָל זיך קיינמאָל נישט אַוועקרוקן.

נאָך אַ גוטע עצה איז, ווי דער הייליגער רבי ר' מענדעלע פון רימנוב זי"ע האָט געזאָגט, יעדן יום טוב טוט דער

סעודות דריי מאָל, ווי ס'איז דער מנהג אין בעלזא) האָט געקלעמט דאָס האַרץ ביי ר' משה גראָס, שפּירנדיג דעם גרויסן שאָדן אַז ער האָט נישט זוכה געווען צו זיין שמחת תורה ביים הייליגן בעלזער רב זי"ע. דער רב ז"ל האָט ברוח קדשו תופס געווען זיין מחשבה, און ווען מ'האָט געענדיגט זינגען, האָט דער רב איהם דערלאַנגט זיין כוס, זאָגנדיג: **'שבת בראשית האָט נאָך אַ שייכות מיט די הייליגע טעג'...** (ער האָט מסתמא געמיינט צו זאגן, אַז מ'קען נאָך 'אַריינכאַפּן'...) (געברענגט אין ספר 'פניני החסידות', אין נאָמען פון דעם בעל העובדא, ר' משה גראָס ז"ל).

ה. דער גערער רבי, הרה"ק בעל 'אמרי אמת' זי"ע, האָט געזאָגט, מיר טרעפן צוויי מאָל אין פסוק דאָס לשון 'עבות' - שטריק. איין פסוק איז 'אסרו חג **בעבותים**' (תהלים קיח, כז), און דער צווייטער פסוק (שם ב, ג) 'ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו **עבותימו**'.

האָט דער 'אמרי אמת' געזאָגט, ס'זענען דאָ מענטשן וואָס נאָך שמחת תורה זאָגן זיי, לאָמיר זיך **אָפּרייסן** פון אַלע ענינים פון דעם יום טוב, און אַראָפּוואַרפן פון זיך די 'שטריק': ננתקה את מוסרותימו, ונשליכה ממנו עבותימו. דער מענטש וואָס האָט שכל, זאָגט אָבער, אדרבה, לאָמיר זיך **צובינדן** מיט שטריק צו דעם יום טוב וואָס איז אַדורכגעגאַנגען.

האָט זיין זון, הרה"ק בעל 'פני מנחם' זצ"ל, צוגעלייגט, אַז דער מענטש דאַרף זיך געוואוינען צו זאָגן 'אסרו חג בעבותים', מ'דאַרף **צובינדן דעם יום טוב צו זיך. באמת,** דאַרף מען אָבער נישט 'צובינדן' דעם יום טוב צו זיך, ווייל **דער יום טוב אַנטלויפט בכלל נישט.** מיר דאַרפן זעהן נישט צו אַנטלויפן פונעם יום טוב, נאָר זיך גוט באַהעפטן און **צובינדן זיך צום יום טוב.**

רעדנדיג וועגן גוטע קבלות, איז אַוודאי אין פּלאַץ צו ברענגען דאָ וואָס הרה"ק רבי יהודה'לע דזשיקובער זי"ע האָט דערציילט, אַז איין יאָר האָט הרה"ק רבי הערשעלע זידיטשויבער זי"ע געזאָגט, אַז ער איז גרייט מוותר צו זיין אויף אַלע הייליגע אורות וואָס ער האָט משיג געווען אין ראש השנה, יום כיפור, סוכות, הושענא רבא, און שמחת תורה, כדי ער זאָל זוכה זיין צו צעברעכן איין קליינע מדה, ווייל דאָס איז אַ גרעסערע עבודה פון אַלע עבודות וואָס אַ איד לייגט אַוועק פאַר'ן באַשעפער.

הרה"צ המפורסם רבי זלמן בריזל זצ"ל האָט געזאָגט, נאָר ביי דעם קרבן תמיד זאָגט דער פסוק (במדבר כח, ב) 'ריח ניחוחי', ווייל ס'איז אַ זאַך וואָס קומט מיט אַ קביעות, און כאָטש ס'איז נישט מער ווי איין לעמעלע, פונדעסטוועגן, **וויבאַלד עס קומט מיט אַ קביעות, איז עס מער באַליבט ביים אויבערשטן.**

דאָס איז אויך געזאָגט געוואָרן לגבי דעם ענין פון **קביעות שיעור בתורה**, אַז מ'זיצט ביי אַ שיעור בקביעות, אפילו אויב מ'איז אַמאָל מיד, איז עס אַזוי ווי מ'לערנט ממש.

מ'דערציילט, אַז אין די צייטן פון דער ביטערער קאָמוניסטישער הערשאַפט אין רוסלאַנד, וואו מ'האָט נישט ערלויבט פאַר אידן צו לערנען תורה און אָפּהיטן אירע מצוות, זענען געווען אַסאַך אידן וואָס האָבן מיט מסירות נפש געדינט דעם אויבערשטען באַהאַלטענערהייט, מיט מסירות נפש ממש.

אין אַ געוויסן קעלער, פלעגן זיך צוזאַמענקומען עטליכע אידן תלמידי חכמים און געלערנט תורה צוזאַמען. צום שיעור פלעגט קומען אַ איד, וואָס איז ליידער געווען אַן עם הארץ און נישט פאַרשטאַנען דאָס לערנען. וויבאַלד אין דעם קעלער איז געווען זייער ווייניג אָרט, די ענגשאַפט האָט דאָרט געהערשט, און ס'איז געווען הייס, אָן לופט, האָבן עטליכע אידן פון די חבורה געוואָלט בעטן דעם איד ער זאָל אויפהערן קומען צום לערנען, ווייל ער פאַרשטייט דאָך סיי-ווי גאָרנישט וואָס מ'לערנט, און ער מאַכט נאָך ענגער דאָס פּלאַץ אינעם קעלער.

איינמאָל האָבן זיי איהם געפרעגט בדרך כבוד: פאַרוואָס זיצסטו דאָ מיט אונז ביים שיעור, דו פאַרשטייסט דאָך סיי-ווי נישט וואָס מיר לערנען? האָט דער איד געענטפערט, אַז ער איז אַמאָל געזעסן אין אַ 'שענק' צו כאַפּן אַ טרינק בראָנפן. ביי אַ דערנעבנדיגן טישל, זענען געזעסן עטליכע פאַרשוינען וואָס האָבן געמאַכט פּלענער צו ווידערשפּעניגן קעגן די מלוכה און מאַכן אַן אויפשטאַנד. די מלוכה האָט אויסגעפונען דערפון, און בשעת זיי זענען געזעסן דאָרט אין די שענק, זענען געקומען אַ גרופּע סאָלדאַטן און זיי דערלאַנג שרעקליכע קלעפּ. 'וויבאַלד איך בין געזעסן נישט ווייט פון די חברה, האָבן די סאָלדאַטן אויך מיך נישט 'געשוינט', און זיי האָבן

אויך מיר דערלאַנגט אכזריות'דיגע קלעפּ. עס האָבן נישט געהאָלפן מיינע געבעטן און געשרייען אַז איך בין דאָ נאָר געזעסן אין די שענק, און וואָס ווילט איר פון מיר, ווייל די סאָלדאַטן האָבן גע'טענה'ט: **אויב דו ביזט געזעסן מיט זיי, ביזטו אַזוי ווי איינער פון זיי...**

- פון דעם האָב איך זיך אַראָפּגעלערנט אַ לימוד, אַז אויב מ'באַטייליגט זיך ביי אַ שיעור פון תורה, איז מען זוכה צו אַסאַך שכר, אפילו אויב מ'פאַרשטייט נישט וואָס מ'לערנט, ווייל **אויב יענע רשעים האָבן פאַרשטאַנען אַז דער וואָס זיצט נעבן די אויפשטענדלער איז אַזוי ווי איינער פון זיי, איז דאָך אַ קל וחומר, 'מדה טובה מרובה', אַז דורך זיצן ביי אַ שיעור פון תורה נעבן תלמידי חכמים, האָב איך אויך אַ חלק אין אייער לערנען, און איך וועל באַקומען שכר דערפאַר אויף יענער וועלט.**

פון דעם לערנען מיר, אַז אויך אויב מ'שפּירט נישט אַ טעם אינעם שיעור, און מ'איז מיד און פאַרמאַטערט, זאָל מען זיך נישט אַרויסדרייען פון זיך באַטייליגן אינעם שיעור, אַזוי ווי די ערבה וואָס מ'שאָקלט אין יום טוב סוכות, כאָטש עס האָט נישט אַ טעם און אַ ריח, אָבער אַזוי לאַנג ווי ס'איז צוזאַמענגעבונדן מיט די אַנדערע מינים קושט מען עס און מ'ווייזט אַרויס אַ חביבות צו די ערבה. נאָר הושענא רבא, ווען זי איז באַזונדער פאַר זיך, קלאַפּט מען איר און מ'וואַרפט עס אַוועק.

דער נאַראָלער רב, הגה"צ רבי חיים מאיר יחיאל שפּירא זצ"ל, האָט דערציילט, אַז עטליכע חסידים זענען אמאל געקומען פון רוסלאַנד צו זיין אין משך פון די הייליגע טעג פון חודש תשרי, ביים הייליגן בעלזער רב דער שר שלום זי"ע.

ביים זיך געזעגענען מוצאי שמחת תורה, האָבן זיי געפרעגט דעם רבי'ן, ווי אַזוי קען מען אַריבערגיין פון אַזעלכע געהויבענע טעג און 'אַריינשפּרינגען' אין די רוסישע קעלטן - 'תרתי משמע', סיי ברוחניות, סיי בגשמיות.

האָט דער בעלזער רב זי"ע זיי געענטפערט מיט אַ מעשה וועגן די חכמים פון 'כעלם'. אַמאָל זענען זיי זיך צוזאַמענגעקומען צו טראַכטן אַן עצה ווי אַזוי צו האַלטן די זון זי זאָל נישט אונטערגיין, כדי עס זאָל נישט זיין אַזוי קאַלט אין די ווינטערדיגע נעכט. האָבן זיי 'באַשלאָסן' אַריינצולייגן גרויסע טעפּ אינעם ים, און זיי וועלן צוריקהאַלטן די זון פון אונטערגיין אין די נאַכט-שעהן. אַזוי האָבן זיי געטוהן, אָבער צו זייער אַנטוישונג, האָבן זיי געזעהן ביינאַכט אַז 'עולם כמנהגו נוהג' - די זון איז אונטערגעגאַנגען אַזוי ווי אין די אַנדערע טעג. זענען זיי געגאַנגען קוקן צו זעהן וואָס עס האָט פּאַסירט מיט די טעפּ, און זיי האָבן געזעהן אַז די טעפּ זענען געוואָרן פאַרפרוירן אין די קעלט.

האָט איין 'חכם' זיך אָנגערופן, אַז די זון איז אַוודאי אַריין אינעם פעסל אונטער דעם אייז, און אויב מ'וועט צעברעכן דאָס אייז, וועט מען דאָרט געפונען די

איבערשטער אַריינשיינען אין יעדן איד אַ גרויסע הארה. דורך אַט דעם אור שטאַרקט זיך דער שכל פונעם מענטש, און ער ווערט באַנייט אין עבודת השם און אין לימוד התורה. ווען דער יום טוב גייט אַרויס, גייט אויך דער אור אַרויס פון איהם, און דער מענטש וואָס האָט שכל, טוט מרבה זיין בלימוד התורה באַלד ווען דער יום טוב גייט אַרויס. אַזוי בלייבט איבער ביי איהם דער אור, און עס העלפט איהם דינען דעם אויבערשטען און צו זיין נאָנט צו איהם אַ גאַנץ יאָר. (ספר 'קול יעקב', פון זיין תלמיד הגאון בעל 'מלא הרועים' זי"ע, פ' אמור)

אַזוי שרייבט דער גאון רבי חיים פאלאג'י זצ"ל ('ספר חיים', סי' ל"ו): מיר האָבן בקבלה, אַז לויט ווי דער מענטש פירט זיך אין די ערשטע 12 טעג פון מוצאי יום טוב, אַזוי וועט ער זיך איביג פירן, 'מראשית השנה ועד אחרית שנה'. ס'איז געווען דער מנהג פון ערליכע אידן אין די פריערדיגע דורות, זיך צו הייליגן גאָר שטאַרק במחשבה, בדיבור ובמעשה, פון שמחת תורה ביז 12 טעג נאָך יום טוב, אַנטקעגן די 12 חדשים פונעם יאָר.

ער שרייבט ווייטער, אין די צוועלף טעג קומען זיי זיך צוזאַמען אין די הייזער, און זיי חזר'ן איבער זייערע לימודים, יעדער איינער לויט זיינע מעגליכקייטן. ס'איז אַ וואונדערליכע סגולה פאַר דעם מענטש וואָס טוט אַזוי, אַז דער אויבערשטער וועט איהם העלפן פון אָנהייב יאָר ביז'ן סוף פונעם יאָר, 'וכל אשר יעשה יצליח, הן בתורה, הן בחסידות, והן בכל משא ומתן'. ער וועט האָבן הצלחה אין אלע זיינע מעשים, סיי

זון-שטראַלן אויף אין דער טונקעלער נאַכט. זיינע ווערטער זענען זיי געפעלן, האָבן זיי גענומען העק און אַנדערע 'כלים' כדי צו צעברעכן דאָס אייז, און וויבאַלד חז"ל זאָגן דאָך (גיטין סז:) 'גדולה מלאכה שמחממת את בעליה' - די אַרבעט טוט אָנוואַרימען דעם אַרבעטער, זענען אויך די ביינער פון די כעלעמער 'חכמים' געוואָרן אָנגעוואַרימט ביים פּרובירן אויפהאַקן דאָס אייז...

מיט די 'מעשה' האָט דער 'שר שלום' געמיינט אָנצודייטן פאַר די חסידים, אַז **כדי אָנצוהאַלטן די אורות פונעם יום טוב ווען מ'גייט אַריין אין די ווינטערדיגע וואָכן-טעג, דאַרף מען פירן אַ 'מלחמת מצוה', און האָרעווען שווער קעגן דעם יצר הרע און זיינע חיילות.**

ס'איז באַקאַנט וואָס דער פראַנצויזישער הערשער נאַפּאָלעאָן האָט געזאָגט, אַז אַן אַרמיי עקזיסטירט אַדאַנק דריי זאַכן: געלט, געלט, און געלט... דאָס זעלבע קען מען זאָגן (להבדיל) וועגן יעדן איד, אַז ער שטייט אויף דריי זאַכן: אויף תורה, און אויף תורה, און ווידעראַמאָל אויף תורה...

אין תורה, סיי אין חסידות, און סיי ביים האַנדלען מיט אַנדערע מענטשן.

אַזוי שרייבט דער הייליגער חיד"א זי"ע (׳מורה באצבע׳, אות רח"צ): נאָך יום טוב, אין חודש חשון, זאָלסטו זיך שטאַרקן אין תורה און יראת שמים, און דו זאָלסט לערנען תורה לשמה, ווייל ס׳איז דער אָנהייב פונעם יאָר, און עס איז אַ גוטער סימן פאַר׳ן גאַנצן יאָר. און וויבאַלד ס׳איז נאָנט צו די עשרת ימי תשובה׳, דאַרף מען ווייזן אַז אַלעס וואָס מ׳האָט געטוהן

ו. עס איז דער שטייגער פונעם יצר הרע, נאָך אַזעלכע געהויבענע טעג, אַריינצוברענגען קאַלטקייט אין אידישע הערצער, מיט דמיונות אַז מ׳האָט זיך שוין דערווייטערט און אָפּגעקילט פון די התעוררות, און מ׳שטייט שוין נישט אין די זעלבע מדריגה. ממילא, וואָס האָט ער פון די גאַנצע התעוררות...

קען מען צושטעלן דערצו, די באַקאַנטע מעשה וואָס איז פּאַסירט אין ׳כעלם׳, ווען עס איז אויפגעקומען דער פּאַטענט פון אַ באַן, האָבן די ׳חכמי כעלם׳ אויך זייער שטאַרק געגליסט צו אַזאַ באַן, וואָס זאָל הייבן דעם נאָמען און כבוד פון זייער שטאָט, און זיי האָבן געברענגט באַן-וואַגאָנען. מיט זייער נאַרישן שכל, האָבן זיי אָבער ׳פאַרגעסן׳ צוצוגרייטן באַן-שינעס, אויף וועלכע די באַנען זאָל קענען אַריינפאָרן און אַרויספאָרן פון זייער שטאָט. זיי האָבן אויך נישט צוגעגרייט אַ ׳לאָקאָמאָטיוו׳, פון וואו עס זאָל אַרויסקומען די פאַרע ווען די באַן וועט פאָרן. די ׳חכמים׳ פון כעלם האָבן גערופן פינף פון זייערע שטאַרקסטע מענטשן פון שטאָט, אַז זיי זאָלן שטופּן די באַן פון אונטן, ביז עס וועט אָנהייבן צו פאָרן. האָבן די גיבורים פון כעלם געשטופּט און געשטופּט די באַן, און פון גרויס אָנשטרענגונג איז זיי געוואָרן זייער הייס, און זיי האָבן אויסגעטוהן זייערע אנצוגן. אַזוי האָבן זיי ווייטער געשטופּט די באַן-וואַגאָנען. אינצווישן איז דאָרט אָנגעקומען אַ פיפיגער גנב, און ער האָט צוגע׳גנב׳עט אַלע רעקלעך, אָן דעם וואָס די גיבורים זאָלן אַפילו באַמערקן זיין ׳שטיקל׳.

שפּעטער, ווען די פינף גיבורים זענען צוריקגעקומען צו נעמען זייערע אנצוגן, און נישט געפונען זייערע רעקלעך, האָבן זיי זיך געפרייט זאָגנדיג: מיר האָבן באַוויזן צו שטופּן די באַן-וואַגאָנען אַזוי ווייט, אַז מ׳זעהט שוין נישט אונזערע רעקלעך... די נאַרישע כעלמער גיבורים האָבן נישט פאַרשטאַנען, אַז בעצם זענען זיי געבליבן ׳שטעקן׳ אויפ׳ן זעלבן אָרט, און דאָס וואָס זיי זעהען נישט זייערע רעקלעך, איז עס דערפאַר ווייל יענער גנב האָט עס אַוועקגענומען פון דאָרט...

דער לימוד פון די ׳מעשה׳ לעניננו פאַר אונז איז, דער יצר הרע איז גענוג קלוג צו ׳גנב׳ענען׳ די ׳קליידער׳, און אַריינוואַרפן יעדן מענטשן אין נאַרישע איינרעדענישן אַז מ׳האָט זיך שוין דערווייטערט פון די התעוררות. מ׳זעט ליידער נישט דעם אמת

איז נישט געווען נאָר 'לפָּנים' ח"ו, און אויב מ'וועט יעצט אָנהייבן אַראָפּוואַרפן פון זיך דעם עול, און דו וועסט זיך מתרשל זיין אין עבודת השם, וועט עס חלילה נישט זיין לרצון. נאָר אדרבה, מ'זאָל מאַכן אַ גוטן סימן פאַר'ן גאַנצן יאָר: 'ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה, כיד ה' הטובה עליו' - ער זאָל לויפן ווי אַ שטאַרקער מענטש מקיים צו זיין די תורה און מצוות ווי ווייט מעגליך, עכ"ל.

בראשית ברא אלוקים - די ערשטע זאַך איז אמונה אין באַשעפער

'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ' (א, א). האָבן צדיקים געטייטשט, 'בראשית' - די ערשטע זאַך דאַרף דער מענטש וויסן אַז דער אויבערשטער האָט באַשאַפן די הימלען און די ערד'. אמונה איז דער 'אָנהייב' פון אידישקייט, צו גלייבן אַז דער אויבערשטער פירט אַלעס. יעדע זאַך וואָס קומט פאָר אויף דער וועלט איז מיט די השגחה פרטית פון דעם באַשעפער.

הרה"ק בעל 'יסוד העבודה' זי"ע האָט געזאָגט אויף די ווערטער פון מדרש (ויק"ר פל"ו, ד, געברענגט אויך אין רש"י אָנהייב היינטיגע סדרה, בראשית) 'בשביל ישראל שנקראו ראשית' - די גאַנצע וועלט איז באַשאַפן געוואָרן אין זכות פון די אידן, וואָס זיי ווערן אָנגערופן 'ראשית'.

אַז מ'איז נאָך אַלץ 'נאָנט' צו דעם אויבערשטען. 'כי קרוב אליך הדבר מאד'. עס טוט זיך דיר נאָר דאַכטן אַז דו ביזט געוואָרן דערווייטערט, ווייל דער יצר הרע וויל דיר אַזוי איינרעדן.

ז. דער 'ברית אברם' ברענגט אין דער היינטיגער סדרה, אין נאָמען פון הרה"ק רבי מאיר הגדול מפּרעמישלאַן זי"ע (און אַזוי שטייט אויך אין ספר 'שפתי צדיקים', אין נאָמען פון הייליגן אַפּטער רב, בעל 'אוהב ישראל' זי"ע), אַז די ראשי תיבות פון די ווערטער **ב**'ראשית **ב**'רא **א**'לוקים **א**'ת, זענען די זעלבע ראשי תיבות ווי **ב**'ך **ב**'טחתי **א**'ל **א**'בושה (תהלים כה, ב) און אויך פון די ווערטער **א**'שרי **א**'דם **ב**'וטח **ב**'ך (שם פד, יג), און צוליב דעם הייבט זיך אָן די תורה מיט די ווערטער, אונז צו לערנען אַז **דאָס איז דער אָנהייב פון דעם מהות פונעם מענטש, זיך צו אייביג פאַרלאָזן אויף דעם אויבערשטען.**

מ'האָט אַמאָל געפרעגט אַן אייִדים פון דעם גאון בעל 'חפץ חיים' זצ"ל, פון וועלכע הנהגה פון זיין גרויסן שווער, ער איז אַממערסטן נתפעל געוואָרן. האָט דער אייִדים געענטפערט, אַז די וואונדערליכסטע זאַך וואָס מ'האָט געזעהן ביים 'חפץ חיים' איז געווען זיין **ישוב הדעת און שלוות הנפש אין יעדן מצב און אין יעדן זמן.** אויך אין די שווערסטע צייטן ווען ער האָט געליטן יסורים ל"ע וכדומה, איז ער געווען רואיג. ער האָט זוכה געווען צו אַזאַ שלוות הנפש, אַדאַנק זיין אמונה אין

די הנהגה פון דעם אויבערשטען אויף דער גאַנצער וועלט, 'הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים'.

מן הבאר

עס ווערט דערציילט אַז הרה"ק בעל 'ישמח ישראל' זי"ע פון אלכסנדר, איז אַמאָל געווען אין דער שטאָט לאָדזש פאַר אַ וויכטיגן צוועק. ער האָט זיך דאָרט געדרייט אַסאַך אינעם 'שטיבל', פאַרברענגענדיג מיט די חסידים אין דברי תורה וחסידות.

אַמאָל איז דער 'ישמח ישראל' צוגעגאַנגען דאָרט אינעם 'שטיבל' צום ספרים שאַנק, אַרויסגענומען פון דאָרט אַ ספר, און געקוקט דערין אַ פּאָר מינוט. דאַן ער האָט צוריקגעלייגט דאָס ספר אויף זיין אָרט, און ער האָט זיך אָנגעהויבן דרייען אינעם שטיבל אַרויף און אַראָפּ מיט גרויס התלהבות. ווען ער האָט זיך 'באַרואיגט', האָט דער 'ישמח ישראל' ווייטער געשמועסט מיט די חבריא, און דערנאָך האָט מען געדאַווענט מעריב.

ווען ער איז צוריקגעקומען צו זיין אכסניא, האָט דער בעל אכסניא באַמערקט אַז דער 'ישמח ישראל' איז נאָך אַלץ שטאַרק פאַרטוהן אין זיינע הייליגע געדאַנקען, און אויף זיין פראַגע וואָס עס האָט פאַסירט, האָט דער 'ישמח ישראל' איהם געענטפערט, אַז ער האָט אַריינגעקוקט אינעם 'שטיבל' אין ספר 'יסוד העבודה', און דאָרט האָט ער געזעהן אַ טייער וואָרט אויפ'ן פסוק **'ואמונתך סביבותיך' - 'מיט אמונה, נעמט מען ארום דעם אויבערשטען.** די דאָזיגע ווערטער האָבן איהם ממש 'אָנגעצונדן'. (ספר 'תפארת ישראל', אות קפ"ו)

דער באַקאַנטער מגיד מישרים הגה"צ רבי יאַנקעלע גאַלינסקי זצ"ל, פון די לעצט-איבערגעבליבענע תלמידים פון דער נאָווארדאָקער ישיבה, האָט דערציילט, אַז ווען ער איז געווען יונג, האָבן די משכילים אָנגעהויבן אַרויסגעבן זייערע צייטונגען, כדי אַריינצוכאַפּן אין זייער נעץ די יוגנט. פלעגט זיין מאמע, וועלכע האָט געוואָלט היטן אירע קינדער נישט אַריינצופאַלן חלילה אין דער פינצטערער נעץ פון די משכילים און אַנדערע פרייע ווינטן, אַהיימברענגען יעדן טאָג די אָרטאָדאָקסישע צייטונג "דער אידישער טאָגבלאַט", וואָס איז ערשינען אויף דער דייטשער שפּראַך, אָבער ס'איז געווען אויסגעהאַלטן ברוח התורה, און מ'האָט עס געקענט אַריינברענגען אין אַ פרומע אידישע שטוב.

רבי יאַנקעלע'ס מאמע פלעגט יעדן נאָכמיטאָג געבן אַ 'שיעור כללי' אין דעם 'טאָגבלאַט' פאַר אַלע אירע שכנים, וועלכע האָבן נישט געקענט די דייטשע שפּראַך,

און אַזוי האָט זי אָפּגעהיטן אויך אַנדערע אידן נישט אַריינגעכאַפּט צו ווערן אין די משכיל'ישע נעץ, דורך לייענען זייערע טריפה'נע צייטשריפטן און בלעטלעך.

איין טאָג, ווען זיין מאמע איז געשטאַנען אין קוך און געשיילט קאַרטאָפל, האָבן די שכנים זיך שוין געהאַט פאַרזאַמלט אין דערנעבנדיגן צימער, צו הערן דעם 'שיעור' אינעם 'טאָגבלאַט'. האָט איינע פון אירע שכנ'טעס גענומען די צייטונג, און זי האָט דאָרט געזעהן אַן איבערגעדרייט בילד פון אַ שיף. איז זי אַריינגעקומען אין קוך, און געשריגן אויף זיין מאמע: היתכן, ווי אַזוי קענסטו שטיין רואיג אין קוך און שיילן קאַרטאָפל, אין דער צייט ווען אַ גרויסע שיף האָט זיך איבערגעדרייט אין ים מיט אַלע פּאַסאַזשירן...

ווען רבי יאַנקעלע'ס מאמע האָט געהערט די 'טענות' פון איר שכנ'טע, האָט זי איר ערקלערט, אז באמת איז דאָס אַ נייע שיף וואָס מ'האָט יעצט געענדיגט בויען די שיף מיט אַלע שענסטע און נייעסטע איינריכטונגען, נאָר וויבאַלד דו קענסט לייענען די דייטשע שפּראַך, האָסטו געהאַלטן די צייטונג איבערגעדרייט, און צוליב דעם האָסטו געמיינט אַז די שיף האָט זיך איבערגעדרייט און אַריינגעפאַלן אין אָפּגרונט פונעם ים...

און רבי יאַנקעלע האָט אויסגעפירט די מעשה, אַז פון דעם האָט ער געלערנט אַ וועג אין לעבן, אָפט מאָל דאַכט זיך פאַר דעם מענטש אַז ער ליידט פון פאַרשידענע צרות און פּראָבלעמען ח"ו, אָבער דאָס איז נאָר דערפאַר ווייל **ער קוקט אויף די זאַך 'פאַרקערט'**. ער דאַרף נישט מער ווי 'אויסגלייכן' זיין בליק און זיך מתבונן זיין מיט אַן אויג פון אמונה, אַז 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד' - **אַלעס וואָס דער אויבערשטער טוט איז פאַר די טובה פונעם מענטש**, און דאַן 'הכל על מקומו יבוא בשלום' - אַלעס וועט זיך אויסשטעלן גוט.

צען יאָר צוריק, פאַר יום טוב סוכות שנת תשע"ו, האָט אַ בחור אויפגעשטעלט אַ סוכה אין וויליאַמסבורג. בויענדיג די סוכה, איז ער געשטאַנען אויף אַ הויכן לייטער. פּלוצלינג, האָט דער לייטער זיך אָנגעהויבן שאָקלען, און ווען דער בחור האָט געזעהן וואָס דאָ גייט פּאַסירן מיט איהם, האָט ער זיך אָנגעהאַלטן אין אַן אייזערנעם באַלקן וואָס איז געשטאַנען פאַר זיינע אויגן. ליידער, אָבער, איז ער אַראָפּגעפאַלן אויף דער ערד (פון עטליכע שטאָק הויך) צוזאַמען מיט'ן אייזן, און זיין מאמע האָט שנעל אלאמירט די 'הצלה'. קודם האָבן זיי געזאָגט פאַר זיין מאמע אויפ'ן טעלעפאָן, אַז זי זאָל קוקן אויף וועלכע זייט פון קערפּער איר זון איז אַראָפּגעפאַלן. האָט די מאמע זיך צעשריגן: קומט שנעל אַהער, **איך גיי נישט קוקן**... זי האָט דאָך מורא געהאַט, ווער ווייסט וואָס עס האָט חלילה פּאַסירט מיט איר בחור...

למעשה, אָבער, האָט דער בחור נישט געליטן אַן ערנסטן זעץ, און ביז די 'הצלה' וואָלונטירן זענען אָנגעקומען אַהין, איז דער בחור שוין אַרומגעגאַנגען אויף די פיס כאחד האדם... דאַן האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דער בחור איז געפאַלן אויף אַ גרויסן הויפן פון היי און שטרוי - 'פסולת גורן ויקב'... צוליב דעם איז זיין לעבן געראַטעוועט געוואָרן בעזהי"ת.

איי, וועט מען פרעגן, ווי קומט אַהין אַ הויפן מיט מיסט און שטרוי אין הויף פון זייער הויז? איז דער ענטפער אויף דעם, ווייל אַ וואָך פריער האָבן די שכנים באַשטעלט אַ גוי צו קומען רייניגן דעם הויף פון הויז לכבוד דעם יום טוב סוכות. דער גוי איז געקומען און גענומען געלט, אָבער ערשט נאָכ'ן איהם באַצאָלן, האָבן זיי געזעהן אַז ער האָט בכלל נישט געטוהן די אַרבעט פון אָפּרייניגן דעם הויפן מיט מיסט... בשעת מעשה האָט עס אויסגעזעהן ווי אַ שוועריגקייט (ווייל צווישן די שכנים האָט אויסגעבראָכן אַ וויכוח וואָס מ'זאָל טוהן). פאַקטיש, אָבער, האָט דער אויבערשטער דאָ צוגעגרייט פאַר דעם בחור אַ רעטונג צו ראַטעווען זיין לעבן, אַדאַנק דעם מיסט וואָס איז דאָרט איבערגעבליבן...

לענינינו, אָפט מאָל דאַכט זיך פאַר דעם מענטש אַז עס שטייט איהם אין וועג אַ 'באַרג מיט מיסט' ברוחניות אָדער בגשמיות, אָבער באמת איז עס נאָר אַ וועג צו העלפן אין זיין רעטונג...

ווען עס האָט אויסגעבראָכן די ביטערע צווייטע וועלט מלחמה, ביים סוף פון יאָר תרצ"ט, און די נאַציס ימ"ש האָבן אַריינמאַרשירט אין פוילן און ליטע, זענען הונדערטער טויזנטער אידן אַנטלאָפן פון זייערע היימען, אָנצוקומען וואָס ווייטער פון די דייטשע פאַרכאַפּטע מקומות, אָדער פּרובירט זיך באַהאַלטן אין די וועלדער (ליידער, האָבן זיי ביז אַ קורצע צייט איינגעזעהן אַז ס'איז שוין נישטאָ וואו צו אַנטלויפן).

אויך די משפחה פונעם בריסקער רב, הגרי"ז סאָלאָווייטשיק זצ"ל, האָבן געוואָלט אַנטלויפן, אָבער מ'האָט געוואַרט צו הערן וואָס דער רב וועט זאָגן. נאָכ'ן איבערטראַכטן גוט די זאַך מיט זיין הייליגן און גרויסן מח, צי דאָס איז טאַקע אין גדר פון 'השתדלות' וואָס אַ מענטש איז מחויב צו מאַכן, אָדער ס'איז דאָ אין דעם אַ סתירה צו דעם חיוב פון בטחון אין באַשעפער, האָט דער בריסקער רב באַשלאָסן, אַז מ'דאַרף טאַקע אַנטלויפן אין אַ דערנעבנדיגן וואַלד, אָבער ער האָט אָנגעזאָגט די משפחה, **מ'זאָל נישט מיטנעמען מיט זיך קיין מאכלים, נאָר מ'זאָל 'מיטנעמען' מיט זיך די אמונה אין דעם אויבערשטען, אַז 'אין עוד מלבדו'...** זיי האָבן זיך טאַקע אַרויסגעלאָזט אין וועג, נישט האָבנדיג אין באַזיץ אַפילו איין שטיקל ברויט.

נאָכ'ן לויפן אַ פּאָר שעה, איז זיי אַנטקעגן געקומען אַ איד מיט צוויי גרויסע קאָרבן אין די הענט. די קאָרבן זענען געווען פול מיט פאַרשידענע געשמאַקע מאכלים,

און דער איד האָט זיי געפרעגט אויב זיי האָבן שוין היינט געגעסן. האָבן זיי געענטפערט, אַז זיי האָבן נישט אַריינגענומען אין מויל אַריין אַפילו איין ביסן. האָט דער איד זיי געוויזן זיינע מאכלים, צולייגנדיג, אַז היינט האָט ער געזאָלט פראַוועןאַ חתונה פאַר זיין קינד, און מ'האָט שוין אַפילו אָפּגעקאָכט דאָס גאַנצע עסן פאַר די חתונה, נאָר ליידער, צוליב די מהומה פונעם פלוצלינגדיגן אויסברוך פון די מלחמה, האָט מען געמוזט אָפּלייגן די חתונה אויף אַן 'אומבאַשטימטע צייט', און אלע פּאָרציעס זענען געבליבן ליגן אומבאַריערט. זיי האָבן נישט געהאַט קיין האַרץ אַרויסצואוואַרפן די פּאָרציעס אין מיסט, צוליב 'בל תשחית', און דעריבער האָט ער עס מיטגענומען מיט זיך צו פאַרטיילן עס פאַר הונגערע מענטשן וואָס ער וועט באַגעגענען אויף די וועגן. אויב זיי ווילן - האָט דער איד געזאָגט - קען ער זיי געבן דאָס גאַנצע...

האָט דער בריסקער רב זצ"ל אויסגעפרעגט דעם איד איבער די כשרות פון די מאכלים, און נאָך דעם ווי עס האָט זיך איהם אַרויסגעשטעלט אַז אַלעס איז בתכלית ההידור והדקדוק, האָט ער געלאָזט די בני בית עסן דערפון, און זיי האָבן זיך טאַקע אַוועקגעזעצט עסן אַ 'סעודת שלמה בשעתו' אינמיטן וואַלד... דער בריסקער רב האָט אָנגעזאָגט די קינדער, אַז מ'זאָל גאָרנישט איבערלאָזן פון די מאכלים אויף מאָרגן, ווייל מ'דאַרף האָבן בטחון אין דעם באַשעפער אַז ער וועט זיי אויך מאָרגן צושטעלן אַלעס וואָס זיי דאַרפן, פונקט אַזוי ווי ער האָט היינט געזעהן דערצו אַז זיי זאָלן האָבן וואָס צו עסן... דאַן זענען זיי ווייטער געלאָפן אין וואַלד.

אַ טאָג שפּעטער, האָבן זיי באַמערקט אַן אַנדערן איד מיט קאָרבן פון שפּייז אין די הענט, און ער האָט זיי געזאָגט די זעלבע ווערטער, אַז אויך ער האָט געזאָלט חתונה מאַכן אַ קינד, און די חתונה איז דערווייל בטל געוואָרן... האָבן זיי אויך פון איהם גענומען דאָס עסן, און מ'האָט געעפענט די קאָרבן אַרויסצונעמען פון דאָרט צו מאכלים, כדי זיך אַוועקצוזעצן צו עסן אַ סעודה. דאָרט זענען טאַקע געווען אַלע סאָרטן מאכלים, אויסער דעם 'נאָך-שפּייז' וואָס מ'גיט ביים סוף פון די סעודה. אַוודאי איז קיינער נישט געווען איבעריג 'ב'אַאומרואיגט' פון דעם וואָס עס האָט געפעלט דער נאָך-שפּייז... מיט'ן אויסנאַם פון בריסקער רב זעלבסט... האָבן די קינדער זיך געוואונדערט, ווייל אַפילו אין פרידנס-צייטן האָט דעם בריסקער רב קיינמאָל נישט אינטערעסירט וואָס פאַראַ מאכלים מ'גיט איהם צו עסן, און אַוודאי און אַוודאי, אין צייט פון אַ מלחמה... ספּעציעל אַז זיי האָבן שוין געגעסן גענוג, און וועמען פעלט יעצט די 'לעצטע פּאָרציע'...

דער בריסקער רב האָט זיך אויפגעשטעלט און געפרעגט זיינע קינדער, אויב עמיצער האָט עפּעס איבערגעלאָזט פון די סעודה. אַלע זענען געבליבן שטיל, קיינער

האָט דער 'יסוד העבודה' געזאָגט אַ כוונה דערין. דער עיקר פון די בריאה איז פאַר די אידן וואָס חזר'ן אייביג אַז דער אויבערשטער האָט באַשאַפן הימל און ערד, און ער איז איז דער בעה"ב וואָס פירט די גאַנצע וועלט. אין זכות פון אט די אמונה, וואָס אידן גלייבן אין די השגחה פרטית פון דעם אויבערשטען, איז די וועלט באַשאַפן געוואָרן.

דאָס איז די כוונה פון די ווערטער, 'בשביל ישראל שנקראו ראשית', אַז די אידן חזר'ן אייביג דעם פסוק 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ'[ח]. (ספר 'תורת אבות')

האָט נישט געענטפערט אַ וואָרט. האָט דער בריסקער רב נאָך אַמאָל געפרעגט די קינדער אויב עמיצער האָט נעכטן עפּעס איבערגעלאָזט פון די סעודה, האָט איינער פון די קליינע קינדער מודה געווען, אַז ער האָט עפּעס איבערגעלאָזט, און דער בריסקער רב האָט איהם געהייסן דערציילן הויך אויפ'ן קול וואָס ער האָט נעכטן איבערגעלאָזט. האָט דאָס קינד געזאָגט, אַז ער האָט מורא געהאַט אַז היינט וועלן זיי נישט האָבן וואָס צו עסן, און דעריבער האָט ער באַהאַלטן אַביסל נאָך-שפּייז אין אַ פלעשל, כדי ער זאָל האָבן היינט וואָס צו עסן. האָט דער בריסקער רב געזאָגט צו די קינדער:

- זעהט נאָר די וועגן פון דעם באַשעפער. דאָס קינד האָט איבערגעלאָזט אַביסל נאָך-שפּייז, האָבן מיר עס היינט נישט באַקומען. פון דעם לערנען מיר ווי ווייט **דער אויבערשטער היט אונז און ער שיצט אונז לויט וויפיל בטחון מיר האָבן אין איהם**, און אויב מיר וועלן זיך פאַרלאָזן נאָר אויף איהם אַליין, וועלן מיר אייביג זוכה זיין צו זעהן ווי ער שיצט אַלע וואָס פאַרזיכערן זיך און פאַרלאָזן זיך אויף איהם.

מן הבאר

אויף די ווערטער פון רש"י ז"ל אָנהייב היינטיגע סדרה, 'בראשית', 'מה טעם פתח מבראשית', האָט דער הייליגער באַרדיטשובער רב זי"ע געזאָגט (געברענגט אין ספר 'תפארת בית לוי', ילקוט קדושת לוי), אַז רש"י'ס כוונה איז, **'מה טעם'** - וואָס פאַראַ זיסן טעם האָט דער איד וואָס 'פתח מבראשית' - ער לעבט מיט די אמונה אַז דער אויבערשטער האָט באַשאַפן הימל און ערד. 'הוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים'.

ח. אַזוי שרייבט הגאון רבי אלעזר מנחם שך זצ"ל, ראש ישיבה פון דער פּאָניעוועזשער ישיבה אין בני ברק, אין אַ בריוו: 'חי נפשי', אפשר איז עס נאָך פון מיין יוגענט

דער פסוק זאָגט אין דער היינטיגער פרשה (ד, טו) 'וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו'. האָט הרה"ק רבי מרדכי לעכעוויטשער זי"ע געזאָגט (געברענגט אין ספר 'דברי שלום', לנכדו הרה"ק מקוידינוב זצ"ל), דער וואָס גלייבט אין דעם אויבערשטען, ווערט נישט צובראָכן פון קיין שום זאַך וואָס פּאַסירט מיט איהם. סיי ביי אַ געלט שאָדן אָדער אַן אַנדערער שאָדן ח"ו וואָס עמיצער האָט איהם גורם געווען, ווייל ער געדענקט אייביג וואָס חז"ל זאָגן (חולין ז:) 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה'. דער מענטש רירט נישט אַ פינגער אויף דער וועלט, נאָר אויב מ'האָט עס פריער אויסגערופן אויבן אין הימל.

קומט אויס אַז נישט 'יענער' האָט עס געטוהן, און אַוודאי טאָר מען אויך נישט זאָגן אַז עס האָט פּאַסירט 'פון זיך אַליין', נאָר אַלעס איז פון דעם אויבערשטען, פאַר די פולשטענדיגע טובה פונעם מענטש.

דאָס זאָגט דער פסוק: 'וישם ה' לקין אות', דער אויבערשטער האָט געגעבן פאַר קין אַ 'צייכן' פון ריינע אמונה, און ממילא, 'לבלתי הכות אותו כל מוצאו' - ער וועט נישט ווערן 'אַראָפּגעקלאַפּט' פון קיין שום זאַך וואָס וועט מיט איהם פּאַסירן, ווייל ער ווייסט דאָך און ער געדענקט אַז אַלעס איז פון דעם אויבערשטען ברוך הוא[ט].

אַזוי שרייבט הרה"ק בעל 'תולדות יעקב יוסף' זי"ע, אין זיין ספר 'כתונת פסים' (פ' בהר, ע' כז., דפו"י) אויף דעם פסוק (תהלים קמד, יד) 'אלופינו מסובלים'. דורך דעם וואָס דער מענטש גלייבט אַז דער אויבערשטער איז דער 'אלופו של עולם' ער פירט אַלעס אויף דער וועלט, און

אָן, יעדער מענטש האָט עליות און ירידות, אויסער יחידים, אַזוי ווי דער 'חפץ חיים' זצ"ל, וואָס זענען געווען קדושים מרחם. אָבער **אין אלגעמיין, האָט יעדער איד תקופות פון עליה, און תקופות פון ירידה.** איך בין אבער אייביג געווען רואיג ווען איך געלערנט חומש בראשית, ווייל די אמונה איז געוואָרן ביי מיר אַ זאַך וואָס איך האָב עס ממש געשפּירט.

ט. די גמרא דערציילט (ברכות ס.) אַז הלל הזקן איז אַמאָל צוריקגעקומען אין זיין היימשטאָט, האָט ער פונדערווייטנס געהערט אַ קול פון אַ געשריי אין שטאָט, און ער האָט געזאָגט, איך בין זיכער אַז דער געשריי קומט נישט פון מיין הויז. פון וואו האָט הלל הזקן געוואוסט אַז דער קרעכץ און געשריי קומט נישט פון זיין הויז?

ענטפערט דער גאון רבי משה אלמושנינו זצ"ל (געברענגט אין ספר 'משפט צדק', תהלים יט) אַז הלל האָט אויסגעלערנט זיינע בני בית אַ וועג פון אמונה, זיי זאָלן אָננעמען מיט ליבשאַפט אַלעס וואָס קומט פאַר מיט זיי, און **אין קיין שום מצב זאָל זיי**

קיין זאַך פּאַסירט נישט אויף דער וועלט אָן זיין באַפעל. 'מסובלים' - קען ער אויסהאַלטן אַלעס וואָס פּאַסירט מיט איהם'.

קיינמאָל נישט שרייען אָדער אַרויסלאָזן אַ קרעכץ. צוליב דעם, ווען ער האָט געהערט אַ קול פון קרעכצן און שרייען אין שטאָט, איז ער געווען **זיכער** אַז דאָס קול קומט נישט פון זיין הויז, ווייל זיינע בני בית שרייען נישט, אַפילו אין אַ שווערן מצב ח"ו.

י. מיר האָבן שוין דערציילט, אַז הרה"ק בעל 'תולדות יעקב יוסף' זי"ע האָט זיך אַמאָל אָפּגערעדט פאַר הרה"ק רבי מענדעלע וויטעבסקער זי"ע, ווי שווער ס'איז אויסצורייסן די שענדליכע מדה פון כעס. רבי מענדעלע האָט אָבער גאָרנישט געענטפערט פאַר'ן 'תולדות'.

עטליכע טעג שפּעטער, איז דער 'תולדות' געפאָרן אויפ'ן וועג מיט עטליכע חסידים. אינמיטן וועג, האָט אַ דורכגייער זיי אָפּגעשטעלט און געפרעגט אויב זיי קענען איהם מיטנעמען מיט זייער וואָגן, און דער 'תולדות' האָט געהייסן אַרויפנעמען איהם אויפ'ן וואָגן. וויבאַלד ס'איז אָבער נישט געווען גענוג פּלאַץ אויפ'ן וואָגן, האָט מען אַוועקגעזעצט דעם איד פון אונטן, צווישן די פּעקלעך - אַן אָרט וואו ס'איז נישט באַקוועם פאַר מענטשן צו זיצן.

אינמיטן פאָרן, האָט דער 'תולדות' עטליכע מאָל געפרעגט דעם איד צי עס איז איהם נישט צו-ענג פון אונטן, און דער איד האָט געענטפערט, אַז ער זיצט באַקוועם. שפּעטער האָט דער 'תולדות' איהם נאָך אַמאָל געפרעגט אויב ער זיצט דאָרט באַקוועם, ביז דער איד האָט געענטפערט, **'אשרי העם שככה לו'. וואויל איז פאַר דעם פאָלק וואָס 'ככה' לו - ס'איז איהם גוט אויף יעדן אופן ווי דער אויבערשטער פירט זיך מיט איהם,** ווייל ער ווייסט אַז אַלעס קומט פון דעם אויבערשטען, און ער האָט נישט קיין טענות אויף זיין מעמד ומצב...

די חסידים וואָס זענען געזעסן אויפ'ן וואָגן, האָבן הנאה געהאַט פון די שיינע ווערטער פון דעם פרעמדן איד. דער הייליגער 'תולדות' זי"ע, האָט זיך אָבער גאָר שטאַרק 'צעפלאַמט', הערנדיג דעם איד'ס ווערטער, ווייל ער האָט פאַרשטאַנען, אַז מ'וויל איהם דאָ מרמז זיין פון הימל, **אַז אויב ער וועט געדענקען און ער וועט וויסן אַז אַלעס וואָס פּאַסירט איז פאַר זיין פולשטענדיגע טובה, וועט ער קיינמאָל נישט אַריינפאַלן אין כעס, און ער וועט אַלעס אָננעמען רואיג.**

עטליכע טעג שפּעטער, ווען דער 'תולדות' האָט זיך ווידער באַגעגנט מיט זיין ידיד הרה"ק רבי מענדעלע וויטעבסקער, און רבי מענדעלע האָט זיך אָנגערופן צום 'תולדות':

- זעהסטו, פון הימל האָט מען דיר צוגעשיקט אליהו הנביא, ער זאָל דיר ענטפערן אויף דיין שאלה, ווי אַזוי מ'קען זיך אָפּהיטן פון די מדה פון כעס.

דער בעל שם טוב הקדוש זי"ע האָט געזאָגט אויפ'ן לשון פון די ברכה, ב'רוך ש'אמר ו'היה ה'עולם, איז ראשי תיבות 'בשו"ה'. דאָס מיינט, אַז דער זעהט אין יעדע זאַך וואָס ער גייט אַריבער אויף דער וועלט, דעם אויבערשטען - 'שאמר והיה העולם', און אַז אַלעס קומט פון דעם אויבערשטען ברוך הוא, קען ער אָננעמען אַלעס 'בשוה' - אויף אַ גלייכן אופן. ער ווערט נישט נתפעל און דערשראָקן פון קיין שום זאַך אויף דער וועלט.

ווי גרויס ס'איז דער שכר פון די אידן וואָס האָבן אמונה אין דעם אויבערשטען, קען מען זעהן פון די ווערטער פונעם 'אור החיים' הקדוש זי"ע, אויף די פסוקים אין דער היינטיגער סדרה (ד, יד-טו), קין האָט געזאָגט צו דעם אויבערשטען, 'והיה כל מוצאי יהרגני', און דער אויבערשטער האָט איהם געענטפערט: 'לכן כל הורג קין שבעתים יוקם', און דערנאָך זאָגט דער פסוק: 'וישם ה' לקין אות, לבלתי הכות אותו כל מוצאו'.

זאָגט דער 'אור החיים' הקדוש, דער זוהר הקדוש שרייבט (ויקרא, דף טז:) אַז ווען אַ איד איז מקיים אַ מצוה, ווערט אָנגעצייכנט אויף זיין שטערן אַ צייכן איהם צו היטן און באַשיצן. די סיבה פאַרוואָס קין האָט זוכה געווען צו אַזאַ צייכן, איז געווען ווייל ער האָט אנערקענט אַז אויב דער אויבערשטער וועט איהם נישט היטן, וועט קומען דערצו אַז 'כל מוצאי יהרגני', און וועגן דעם האָט ער זוכה געווען אַז דער אויבערשטער זאָל איהם באַשיצן.

זאָגט דער 'אור החיים' הקדוש ווייטער, אַז אויף דעם זאָגט דער פסוק, 'לכן' כל הורג קין. וויבאַלד ער האָט געגלייבט און אנערקענט אַז אויב דער אויבערשטער וועט איהם נישט היטן און באַשיצן וועט ער גע'הרג'עט ווערן פון עמיצן וואָס וועט איהם באַגעגענען, אין זכות פון אט די מצוה האָט דער אויבערשטער רחמנות געהאַט אויף קין, און געזאָגט, 'כל הורג קין' וגו', און ער האָט אָנגעצייכנט אויף זיין שטערן אַ סימן, אַזוי ווי ביי יעדן מענטש וואָס איז מקיים אַ מצוה, אַז עס ווערט אָנגעצייכנט אויף זיין שטערן אַ צייכן.

בראשית ברא - די וועלט איז באַשאַפן געווארן וועגן דיין התחדשות

דער באַשעפער האָט געגעבן פאַר יעדן איד דעם כח פון התחדשות, באַנייאונג[א], אַז אין יעדע מצב ווי אַ מענטש געפונט זיך, אויך ווען ער געפינט

יא. יעדער איד דאַרף געדענקען, אַז דער גאַנצער מהות פון אידישע קינדער איז התחדשות - באַנייאונג, ווי מיר זאָגן ביי 'קידוש לבנה', 'שהם עתידים להתחדש

זיך אין אַ נידעריגן מצב ח"ו, איז ער בכח זיך צו באַנייען און אָנהייבן פונדאָסניי: 'בראשית'[יב]!

עס איז אַ גרויסער כלל, אַז דער מענטש זאָל נישט קוקן אויפ'ן 'עבר', זיך צו דערמאנענ פון זיינע נפילות און דורכפעלער, נאָר ער זאָל אייביג קוקן אויף דעם 'עתיד', ווייל 'מאי דהוה הוה' - וואָס ס'איז געווען, איז געווען.

עס איז אַ 'מנהג ישראל תורה', אַז באַלד ווען מ'איז מסיים צו לייענען די תורה (אין שמחת תורה, ווען מ'לייענט פרשת ברכה), הייבט מען אָן פרשת בראשית[יג]. דאָס איז אַ רמז אַז בשעת מ'מאַכט אַ סיום, איז די הויפט-שמחה אויפ'ן עתיד, ווען יעדער איד הייבט אָן פון 'בראשית'. ער קוקט פאָראויס, נישט צוריק. פון יעצט און ווייטער, וועט ער נאָר לערנען די הייליגע תורה.

כמותה', און ווי רש"י שרייבט אָנהייב היינטיגע פרשה, 'בשביל ישראל שנקראו ראשית'. די אידן ווערן אָנגערופן 'ראשית', אויפ'ן נאָמען פון זייער באַנייאונג...

יב. דער הייליגער שינאָווער רב זי"ע האָט געזאָגט אַ טעם פאַרוואָס מ'לייענט פרשת בראשית באַלד נאָך די ימים נוראים, כדי מרמז צו זיין אַז 'מאי דהוה הוה' - וואָס ס'איז געווען ביז יעצט, איז געווען, און יעצט עפענט מען אַ 'ניי בלעטל' - 'בראשית'. **די אויפגאַבע פון אַ איד איז מסיח דעת צו זיין פונעם עבר, און קוקן נאָר אויפ'ן עתיד.**

די תורה ענדיגט זיך (סו"פ ברכה) מיט די ווערטער 'לעיני כל ישראל'. זאָגט רש"י, 'שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם'. זיין האַרץ האָט איהם צוגערעדט צו צעברעכן די לוחות פאַר די אויגן פון די אידן. האָט דער פיטסבורגער רבי, הרה"ק בעל 'צדקת יוסף' זי"ע, געזאָגט, אַז די תורה קומט אונז דאָ מרמז זיין, אַז **אויך אויב דער מענטש איז אין אַ מצב פון 'שבירת הלוחות', דאַרף ער זיך נאָך אַלץ מחזק זיין און פרייען זיך מיט די תורה, און אָנהייבן באַלד פון 'בראשית'...**

יג. דער אבודרהם (שמחת תורה) זאָגט אַ טעם על דרך הפשט, פאַרוואָס מ'הייבט באַלד אָן צו לייענען פרשת בראשית, כדי דער שטן זאָל נישט קענען מקטרג זיין ח"ו אַז די אידן פרייען זיך ווען זיי **ענדיגן** לערנען די תורה, אַזוי ווי אַ מענטש וואָס פרייט זיך ווען עס גייט אַראָפּ אַן עול פון זיינע פלייצעס. צוליב דעם הייבט מען תיכף אָן צו לייענען פרשת בראשית, צו ווייזן אַז מיר ווילן ווייטער לערנען די תורה.

ענליך שרייבט דער מהרש"א (חידושי אגדות ע"ז יט., ד"ה 'סליק ספרא'), אַז מ'פירט זיך יעדעס מאָל ווען מ'ענדיגט לערנען אַ מסכתא פון ש"ס, הייבט מען באַלד אָן צו לערנען אַ צווייטע מסכתא, כדי דער שטן זאָל נישט קענען מקטרג זיין אַז מ'האָט שוין 'געענדיגט לערנען'.

לויט דעם קען מען זאָגן אַ טעם פאַרוואָס דער ערשטער אות אין די תורה איז אַ ב', און נישט דער אות א', וואָס איז דער ערשטער אות פון אל"ף-בי"ת, כדי אונז צו לערנען באַלד ביים אָנהייב פון די תורה, אַז מ'דאַרף זיך פירן אַזוי ווי דער אות ב', וואָס איז פאַרמאַכט פון דריי זייטן, און עס איז אָפען נאָר פון איין זייט. אַזוי דאַרף דער מענטש אייביג קוקן נאָר 'פאָראויס', און נישט פון 'אונטן', צו טראַכטן וואָס עס איז אַריבער אויף איהם און אין וואָס ער איז נכשל געוואָרן[יד].

פונדעסטוועגן, איז אָבער אויך מרומז אין דעם 'עוקץ' אונטער דעם אות בי"ת, אַז דער מענטש זאָל נישט אינגאַנצן פאַרגעסן פונעם 'עבר', נאָר ער דאַרף עס אַביסל געדענקען, כדי צו וויסן פון וואָס ער זאָל זיך היטן און צוריקהאַלטן אין דער צוקונפט. דאָס זאָל אָבער זיין נאָר אויף אַ גאָר קליינעם פאָרמאַט, אַזוי ווי דער 'עוקץ' וואָס איז אונטער דעם אות ב', וואָס איז זייער קליין (ענליך שרייבט דער רבינו יונה, בפירושו על התורה).

אַזוי שרייבט דער 'ספורנו' אין דער היינטיגער פרשה (ד, ו) אויפ'ן פסוק 'ולמה נפלו פניך': 'כי כשיש לקלקול איזו תקנה, אין ראוי להצטער על מה שעבר, אבל ראוי להשתדל להשיג תיקון לעתיד'. ווען דער קלקול האָט עפּעס אַ תקנה, איז נישט ראוי צו האָבן צער אויפ'ן עבר, נאָר זיך משתדל צו זיין צו פאַרריכטן אינעם עתיד.

לויט דעם טייטשן די ספרים די פסוקים אין דער היינטיגער פרשה (ד, ו-ז) 'ויאמר ה' אל קין למה חרה לך ולמה נפלו פניך, הלוא אם תיטיב שאת'.

יד. אַ חסיד האָט זיך אַראָפּגערעדט פון האַרצן פאַר'ן קאָצקער רבי'ן זי"ע, אַז ער האָט נישט וואָס זיך צו פרייען שמחת תורה מיט די תורה, ווייל 'לב יודע מרת נפשו', אַז אין משך פונעם יאָר, האָט ער נישט גענוג געלערנט. האָט דער קאָצקער רבי איהם געזאָגט:

- **די הויפּט-שמחה וואָס מיר פרייען זיך אין דעם יום טוב פון שמחת תורה, איז מיט דעם וואָס מיר האָבן אָן פונדאָסניי צו לערנען די תורה**, ווייל ס'איז נישט דאָ אויף דער וועלט עמיצער וואָס קען זאָגן אַז ער האָט זוכה געווען צו ענדיגן די תורה... **אָבער אויף 'להבא', קען דאָך יעדער איד נעמען אויף זיך.** ממילא, איז שייך פאַר יעדן איד זיך צו פרייען שמחת תורה מיט די הייליגע תורה, וואָס ער וועט **פון יעצט און ווייטער** אָנהייבן צו לערנען.

אַזוי האָט אויך געזאָגט הרה"ק בעל 'חידושי הרי"ם' זי"ע, אַז **די שמחה וואָס מ'פרייט זיך אין שמחת תורה, איז מיט די הכנה צו קבלת התורה אויפ'ן גאַנצן קומענדיגן יאָר הבא עלינו לטובה.**

לכאורה איז שווער צו פאַרשטיין וואָס האָט דער אויבערשטער געפרעגט קין'ען, וואָס פאַרדריסט דיך, און פאַרוואָס האָסטו אַן אַראָפּגעלאָזטן פּנים. דער פסוק זאָגט דאָך פריער קלאָר, אַז דער אויבערשטער האָט אָנגענומען דעם קרבן פון הבל, און נישט דעם קרבן פון קין, און דאָס האָט איהם אַזוי שטאַרק פאַרדראָסן, ביז עס האָט איהם געברענגט צו הרג'ענען זיין ברודער.

מן הבאר

דאָס איז די הויפט-עבודה פון אַ איד, מקיים צו זיין 'אל תזכור לנו עוונות ראשונים'. מ'זאָל אייביג פּרובירן צו שטייגן העכער און העכער אין עבודת ה', ווי דער באַקאַנטער חסיד רבי בן ציון אַפּטער זצ"ל האָט געזאָגט אויפ'ן פסוק אין דער היינטיגער פרשה (ג, ז) 'ויתפרו עלי תאנה'. אדם הראשון און חוה האָבן זיך צוגעדעקט נאָכ'ן חטא עץ הדעת, מיט בלעטער פון אַ פייגן-בוים. האָט רבי בן ציון אַפּטער געזאָגט, דער טייטש פון 'תאנה' אויף אידיש, איז אַ **'פייג'**. ס'איז די שטייגער ביי מענטשן, ווען איינער זאָגט אַ וואָרט פאַר זיין חבר און יענער וויל איהם ווייזן אַז ער ווערט נישט נתפעל פון זיינע ווערטער, לייגט ער איין פינגער צווישן די אַנדערע פינגער, ווייזנדיג פאַר'ן חבר אַ **'פייג'**, און תוספות זאָגט (סנהדרין ע:, ד"ה 'בה'), אַז אַלע ביימער האָבן אַוועקגעשטופּט אדם הראשון נאָכ'ן חטא עץ הדעת, אַז ער זאָל נישט צוקומען נאָנט צו זיי. וועגן דעם האָט ער זיך אַליין אויפגענייט בלעטער פון אַ פייגן-בוים, כדי **צו ווייזן פאַר אַלעמען אַ 'פייג' - איך ווער נישט נתפעל פון אייך... איך וועל זיך נישט לאָזן אַריינפאַלן אין עצבות, נאָר כ'וועל אָנהייבן פון אָנהייב** מיט אַסאַך אַ שטאַרקערע באַנייאונג.

אַזוי שרייבט דער 'דברי שמואל', אויפ'ן פסוק 'ותפקחנה עיני שניהם וגו' ויתפרו עלי תאנה ויעשו להם חגורות'. נאָך דעם ווי אדם און חוה האָבן געגעסן פונעם 'עץ הדעת' און געזעהן אַז 'כי ערומים הם' זיי זענען 'נאַקעט', אָן מצוות, ווייל אַזוי איז עס דאָך ביי יעדע עבירה, אַז דער מענטש האָט 'הנאה' דערפון נאָר בשעת די עבירה, אָבער שפּעטער האָט ער חרטה אויף דעם וואָס ער האָט זיך נישט געקענט שטאַרקן אויף זיין תאווה. אויף דעם זאָגט דער פסוק, 'ויעשו להם חגורות'. זיי האָבן זיך גענומען שטאַרקן און פאַררעכטן מיט תשובה און תיקון המעשים. **זיי האָבן זיך 'אונטערגעגאַרטלט'**, צו פאַררעכטן זייערע מעשים פון יעצט און ווייטער, ווייל **מיט צובראָכנקייט און אַ געפאַלענעם געמיט, קען מען אין ערגעץ נישט אָנקומען.** נאָר מיט שמחה און התחזקות קען מען אויפטוהן אויף דער וועלט.

איז דער תירוץ, אַז דער אויבערשטער האָט געמיינט צו זאָגן פאַר קין, אפילו אויב דו ביזט אַדורכגעפאַלן, און דו האָסט נישט מקריב געווען דיין קרבן פאַר דעם אויבערשטען ווי ס'דאַרף צו זיין, און ווען דעם איז עס נישט אָנגענומען געוואָרן אין הימל, אָבער די הויפט טענה צו דיר איז, 'למה נפלו פניך' - פאַרוואָס ביזטו טרויעריג און דו דרייסט זיך אַרום מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן פנים, ווייל דער עצבות און יאוש זענען דער 'אבי אבות' פון אַלע עבירות[טו]! דו דאַרפסט זיך

טו. ניין יאָר צוריק, שמחת תורה שנת תשע"ז, האָט פּאַסירט אין אַ שול אין ארץ ישראל, אַז די גבאים האָבן פאַר שמחת תורה געבעטן פון איינעם פון די מתפללים, היות די שול פאַרמאָגט נאָר איין ספר תורה, זאָל ער אַזוי גוט זיין און זיי באַרגן די ספר תורה וואָס ער האָט בי זיך אינדערהיים צו טאַנצן דערמיט די 'הקפות' אין ביהמ"ד. דער איד האָט מסכים געווען מיט'ן גאַנצן האַרץ, אַוועקצובאָרגן זיין ספר תורה. אינמיטן די הקפות, האָט איינער פון די מתפללים נעבעך אַראָפּגעלאָזט דאָס ספר, און עס איז געוואָרן אַ גרויסער טומל אין ביהמ"ד. און נישט נאָר דאָס, נאָר דער יונגערמאַן וואָס האָט אַראָפּגעלאָזט די ספר תורה, איז געוואָרן צובראָכן ביי זיך און האָט זיך אַריינגעלייגט אין בעט פון גרויס יאוש.

ווען עס איז געקומען צום לייענען, האָט מען געלייענט פרשת 'וזאת הברכה' אין די ספר תורה פון די שול, און דערנאָך האָט מען געעפענט די 'געבאָרגטע' ספר תורה צו לייענען דערין פרשת בראשית. צו זייער שטוינונג, האָבן זיי געזעהן אַז עס פעלן אין דעם ספר די ערשטע אותיות 'בראשית ברא', נאָר עס הייבט זיך גאָר אָן מיט די ווערטער 'אלוקים את השמים ואת הארץ'... אַזוי האָט זיך אַרויסגעשטעלט למפרע, אַז די ספר תורה איז 'פסול' לכתחילה און בדיעבד, און ממילא, איז דאָ בכלל נישט אַראָפּגעפאַלן אַ ספר תורה, נאָר אַ 'חומש', און מ'האָט עס באַלד דערציילט פאַר יענעם יונגערמאַן וואָס האָט אַראָפּגעלאָזט די א.ג. 'ספר תורה', אַז זיין גאַנצער געוויין איז אַ 'בכיה של חינם', ווייל ס'איז נאָר געווען אַ חומש, און ממילא, קען ער שוין אַרויסקומען פון בעט... דער יונגערמאַן איז טאַקע געקומען צו זיך און אַרויסגעקראָכן פון זיין צובראָכנקייט און יאוש.

שפּעטער, האָט דער יונגערמאַן וואָס האָט אַוועקגעבאָרגט דאָס ספר, געפרעגט דעם סופר וואָס האָט עס געשריבן, היתכן, ווי אַזוי איז געשען אַזאַ טעות? האָט דער סופר איהם געענטפערט, 'איך האָב דאָך דיר קלאָר געזאָגט באַלד ווען איך האָב אָנגעהויבן שרייבן די ספר תואה, אַז עס זענען דאָ סופרים וואָס פירן זיך צו לאָזן אַ ליידיג אָרט אויך ביים אָנהייב פונעם ספר, כדי מכבד צו זיין חשוב'ע אידן מיט אַריינשרייבן אותיות אין די תורה (נישט נאָר ביים סוף, אין פרשת ברכה), און דו האָסט מיך געהייסן טוהן אַזוי...

שטאַרקן מיט באַנייטע כוחות[טו], 'הלוא אם תטיב שאת', און פון יעצט און ווייטער וועסטו זיך שטאַרקן מיט באַנייטע און אויפגעהויבענע כוחות.

מיר האָפען און זענען מתפלל צום באַשעפער, 'שערי שמים פתח, ואוצרך הטוב לנו תפתח', און מיר זאָלן מיטנעמען מיט זיך אַלע אוצרות פון השפעות פון די הייליגע טעג און פונעם יום טוב סוכות און שמחת תורה, און מיר זאָלן האָבן אַ געזונטן ווינטער, אמן.

לדידן ייאמר, יעדער איד איז אַזוי ווי אַ ספר תורה [על דרך ווי די גמרא זאָגט (שבת קה:) אַז יעדער וואָס שטייט נעבן דעם מת ביי יציאת נשמה דאַרף רייסן קריעה, אַזוי ווי ווען עס ווערט פאַרברענט אַ ספר תורה רח"ל], און צומאָל 'פאַלט' ער און ער איז זיך מייאש באַוויינענדיג די 'ספר תורה' וואָס איז אַראָפּגעפאַלן... זאָגט מען איהם: וואָס האָסטו צו וויינען און קלאָגן... דו האָסט אַ טעות, ווייל דאָ האַנדלט זיך נישט פון אַ 'ספר תורה'. דו ביזט קיינמאָל נישט געווען אַ 'כשר'ע ספר תורה', דו ביזט באַלד אין אָנהייב געבוירן געוואָרן מיט די דאָזיגע נאַטורן און חסרונות... און אויב עס איז נישט דאָ דער 'בראשית ברא', איז דאָ נישט פאַרהאַן אַ ספר תורה... אדרבה, הייבט אָן יעצט מיט התחדשות, און אַזוי וועט די ספר תורה צום סוף פאַרטיג ווערן.

טז. הרה"ק בעל 'בית ישראל' זי"ע האָט נאָכגעזאָגט אַ וואָרט וואָס ער האָט געהערט פון זיין גרויסן טאַטן, הרה"ק בעל 'אמרי אמת' זי"ע (און ער האָט צוגעגעבן, אַז ער האָט געשעפּט חיזוק פון דעם וואָרט, פערציג יאָר שפּעטער), אויף דעם פסוק אין דער הייינטיגער סדרה, 'וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו', אַז דער פסוק מיינט נישט צו זאָגן אַז דער אויבערשטער איז געוואָרן טרויעריג חלילה, ווייל דער אויבערשטען איז דאָך שטענדיג פרייליך, ווי דער פסוק זאָגט (דה"א טז, כז) 'עוז וחדוה במקומו'. ביי דעם אויבערשטען איז נישט שייך קיין עצבות ח"ו. נאָר די כוונה איז, אַז די מענטשן פונעם דור המבול זענען אייביג געווען פרייליך, ווייל עס האָט זיי גאָרנישט געפעלט, ווי די גמרא זאָגט (סנהדרין קח.), און עס איז באַקאַנט וואָס דער אריז"ל שרייבט אַז דורך שמחה קען מען צוקומען צו אַלע מדריגות, און מדת הדין קען נישט האָבן אַ שליטה אויפ'ן מענטש ווען ער איז פרייליך. צוליב דעם, איז אפילו אויב זיי האָבן פאַרדאָרבן זייערע מעשים רח"ל אויף דער וועלט, פונדעסטוועגן האָט דער אויבערשטער כביכול זיי נישט געקענט באַשטראָפן, און וועגן דעם זאָגט דער פסוק 'ויתעצב אל לבו' - דער אויבערשטער האָט אַריינגעברענגט אין זייערע הערצער טרויעריגקייט, און אַזוי ווי זיי זענען געוואָרן בעצבות, האָט ער געקענט ברענגען אויף זיי דעם מבול (ספר 'ליקוטי יהודה', פרשתינו).

כי יש שכר לפעולתך

אין לאָנדאָן האָט געוואוינט אַ איד וואָס האָט פאַרמאָגט אַסאַך בנינים אין דער 'גאָלדערס גרין' געגנט פון שטאָט. זיין פרנסה איז באַשטאַנען פון דעם וואָס ער האָט פאַרדינגען די דירות אין זיינע הייזער. ער האָט שטאַרק אַכטונג געגעבן נישט צו פאַרדינגען זיינע דירות פאַר גוים, באַזונדערס פאַר די שוואַרצע, וואָס זענען באַקאַנט אַלס גנבים און גזלנים, וועלכע צאָלן נישט זייער 'רענט'.

אַרום צען יאָר צוריק, ווען דער ריעל עסטעיט מאַרקעט איז געפאַלן, און אַסאַך פון זיינע דירות זענען געשטאַנען ליידיג, האָט אַ שוואַרצער גוי געוואָלט דינגען ביי איהם אַ דירה. יענער האָט אָנגעשטעלט אַ פנים פון אַ גרויסן סוחר, וואָס פירט אָן מיט גרויסע געשעפטן. דער איד האָט איהם דעריבער פאַרדינגען אַ דירה, וואָס איז סיי-ווי געשטאַנען ליידיג.

עס איז אַדורכגעגאַנגען אַ וואָך-צוויי, און אַפילו פיר און פינף וואָכן, און אויך דריי און פיר חדשים, אָבער 'אין קול ואין עונה'... עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז דער גוי איז אַ 'פּראָפעסיאָנעלער' גנב, און ער האַלט נישט ביים צאָלן אַפילו איין פרוטה שכר דירה... האָט דער איד אָנגעקלאָגט זיין גוי'אישן 'טענענט' אין געריכט. אין געריכט, נאָכ'ן הערן די טענות פון דעם תובע, דעם איד, האָט דער שופט געפרעגט דעם גוי'אישן טענענט, וואָס ער האָט צו ענטפערן אויף די טענות פון זיין אידישן בעה"ב, אַז ער האָט נאָך נישט באַצאָלט אַפילו איין פרוטה 'רענט'. האָט דער גוי געענטפערט, אַז ער איז נישט מחויב צו באַצאָלן דעם רענט, ווייל ער האָט נאָר געליטן צרות אין די הויז. עס איז דאָרט קיינמאָל קיין הייס וואַסער נישט געווען, די ווענט שיילן זיך אַלץ מער און מער, די טירן מאַכן אַ שרעקליכן גערודער צוליב דעם 'ראָסט', דאָס וואַסער פונעם קראַן איז שמוציג... ווינטער איז דאָרט קאַלט, און זומער איז דאָרט הייס... און ענליכע פאַלשע תירוצים און אויסטראַכטענישן, וואָס מ'האָט נישט געקענט אויפווייזן זייער פאַלשקייט. ביי דעם איד אין די אויגן האָט עס שוין אויסגעזעהן אַז ער שטייט צום פאַרלירן דעם משפט, ספּעציעל וויבאַלד די שופטים אין ענגלאַנד זענען באַקאַנט אַלס שונאי ישראל, און דערצו העלפן די געזעצן פון לאַנד פאַר די 'טענענטס' וואָס דינגען די דירות. ער האָט אָבער גאָרנישט געקענט טוהן...

צום סוף, האָט דער שופט געפרעגט דעם שוואַרצן גוי, אויב ער האָט באַצאָלט 'רענט' כאָטש פאַר איין חודש. אויף דעם האָט דער גוי זיך צעשריגן: ניין, ניין!

פאַר אַזאַ 'דירה סרוחה' דאַרף איך צאָלן רענט?!... האָט דער ריכטער געזאָגט: יעצט זעה איך אַז דו ביזט אַ פשוט'ער גנב און פאָפּער, ווייל אויב איך וואָלט געהערט אַז דו האָסט כאָטש אין אָנהייב באַצאָלט דעם רענט, וואָלט געווען אַן אָרט אָנצונעמען דיינע אַרגומענטן, אָבער וויבאַלד דו האָסט קיינמאָל נישט באַצאָלט, זעה איך דאָך קלאָר אַז **דו האָסט קיינמאָל נישט געהאַט אין פלאַן צו באַצאָלן...** אַלע דיינע טענות זענען נישט מער ווי פוילע תירוצים, ווייל דו ביזט נישט גרייט אַרויסצונעמען פון טאַש אַפילו איין פרוטה... ממילא, דאַרפסטו יעצט באַצאָלן 'רענט' פאַר אַלע חדשים וואָס דו וואוינסט שוין אין זיין הויז.

צו די מעשה האָט צוגעלייגט הגה"צ רבי אלחנן האַלפּערין זצ"ל אבד"ק ראדאמישלא, וועלכער האָט געוואוינט אין גאָלדערס גרין, אַז מ'קען אַרויסלערנען דערפון די חשיבות פון 'קבלות טובות' וואָס מ'נעמט אויף זיך אין די הייליגע טעג. אַזוי ווי עס גייען אַדורך די הייליגע טעג, קומט יעדער איינער מיט זיינע 'תירוצים': ער פלאָגט זיך מיט פרנסה אָדער ביים ערציען די קינדער, אָדער האָט ער אַ נישט גוטע חברותא. די ישיבה און דער כולל זענען נישט 'צוגעפּאַסט' פאַר איהם, און אַנדערע אויסריידן. אָבער אויב ער האָט לכל הפחות אין אָנהייב 'געצאָלט' זיינע 'קבלות', קען מען אפשר טראַכטן אַז ער האָט רעכט מיט זיין טענה, אָבער איינער וואָס באַלד ביים אָנהייב יאָר, ווען ער האָט נאָך נישט אויסגעפירט אַלע זיינע קבלות, געפינט ער שוין כל ערליי תירוצים פאַרוואָס ער קען עס נישט אויספירן, ווייזט ער דערמיט אַז עס איז בכלל נישט זיכער אַז ער האָט אַמאָל געהאַלטן ביי דעם וואָס ער האָט גענומען אויף זיך...

הרה"ק בעל 'ישמח משה' זי"ע זאָגט (פרשת ראה, ד"ה 'לא תעשון'), אַז נאָך די ימים נוראים זאָגט דער אויבערשטער צו אידישע קינדער (ירמיה לא, טו-טז), 'כה אמר ה', מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, **כי יש שכר לפעולתך**'. זאָגט דער 'ישמח משה': אין הימל באַצאָלט מען שכר פאַר די פעולות פון פחד הדין אין די הייליגע טעג. דער שכר באַשטייט אין דעם וואָס מ'איז מוחל אַלע עבירות. איי, וועט דער מענטש פרעגן, אויב אַזוי, פאַרוואָס איז משיח נאָך אַלץ נישט געקומען אויסלייזן די אידן פון גלות? איז דער תירוץ אויף דעם, **'ושבו בנים לגבולם'** - נאָך די הייליגע טעג, גייט יעדער איינער צוריק צו זיין פריערדיגן סדר היום. ער פאַרגעסט פון אַלעם וואָס ער האָט אויפגעטוהן אין די הייליגע טעג.